

III

(Muud aktid)

EUROOPA MAJANDUSPIIRKOND

EFTA JÄRELEVALVEAMETI OTSUS nr 292/21/COL,

15. detsember 2021,

millega muudetakse riigiabi valdkonna menetlus- ja sisulisi eeskirju, kehtestades uued suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta [2022/929]

EFTA JÄRELEVALVEAMET (edaspidi „JÄRELEVALVEAMET“),

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut (edaspidi „EMP leping“), eriti selle artikleid 61–63 ja protokoll nr 26,

võttes arvesse EFTA riikide vahel järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud lepingut (edaspidi „järelevalve- ja kohtuleping“), eriti selle artiklit 24 ja artikli 5 lõike 2 punkti b,

võttes arvesse järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 (edaspidi „protokoll nr 3“), eriti selle I osa artikli 1 lõiget 1,

ning arvestades järgmist:

Järelevalve- ja kohtulepingu artikli 24 kohaselt jõustab järelevalveamet EMP lepingu riigiabi käsitlevad sätted.

Järelevalve- ja kohtulepingu artikli 5 lõike 2 punkti b kohaselt annab järelevalveamet välja teateid või suuniseid EMP lepingus käsitletud küsimustes, kui EMP lepingu või järelevalve- ja kohtulepinguga on nii ette nähtud või kui järelevalveamet peab seda vajalikuks.

Protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõike 1 kohaselt kontrollib järelevalveamet pidevalt kõiki EFTA riikides⁽¹⁾ olemasolevaid abisüsteeme ja teeb vajaduse korral ettepanekuid asjakohaste meetmete kohta, mis on vajalikud EMP lepingu järkjärguliseks arenguks või toimimiseks.

Euroopa Komisjon võttis 6. detsembril 2021 vastu suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta (edaspidi „suunised“)⁽²⁾.

Suunised on olulised ka Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) jaoks.

EMP riigiabi eeskirjade ühetaoline kohaldamine tuleb tagada kogu Euroopa Majanduspiirkonnas kooskõlas EMP lepingu artiklis 1 sätestatud ühtsuse tagamise eesmärgiga.

EMP lepingu XV lisa üldsätete osa II lõike kohaselt peab järelevalveamet pärast Euroopa Komisjoniga konsulteerimist vastu võtma komisjoni õigusaktidega kooskõlas olevaid õigusakte.

⁽¹⁾ Järelevalve- ja kohtulepingu artikli 1 punktis b on sätestatud, et „EFTA riikidena käsitatakse Islandi Vabariiki ja Norra Kuningriiki ning EFTA riikide vahel järelevalveameti ja kohtu asutamise kohta sõlmitud lepingut kohandava protokoll nr 1 lõikes 2 sätestatud tingimustel Liechtensteini Vürstiriiki“.

⁽²⁾ ELT C 508, 16.12.2021, lk 1.

Suunistes võidakse viidata teatavatele Euroopa Liidu poliitikavahenditele ja õigusaktidele, mida ei ole EMP lepingusse inkorporeeritud. Selleks et tagada riigiabi sätete ühetaoline kohaldamine ja võrdsed konkurentsitingimused kogu EMPs, kohaldab järelevalveamet riigiabi EMP lepinguga kokkusobivuse hindamisel üldiselt samu võrdlusaluseid kui Euroopa Komisjon,

olles konsulteerinud Euroopa Komisjoniga,

olles konsulteerinud EFTA riikidega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Riigiabi valdkonna sisulisi eeskirju muudetakse, kehtestades uued suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta. Uued suunised on lisatud käesolevale otsusele ja on selle lahutamatu osa.
2. Uued suunised asendavad olemasolevad suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta ⁽³⁾ 1. jaanuari 2022. aasta seisuga.

Artikkel 2

Järelevalveamet kohaldab suuniseid muu hulgas järgmises kohanduses, kui see on asjakohane:

- a) viiteid „liikmesriigile/liikmesriikidele“ käsitab järelevalveamet viidetena „EFTA riigile/riikidele“ ⁽⁴⁾ või vajaduse korral „EMP riigile/riikidele“;
- b) viiteid „Euroopa Komisjonile“ käsitab järelevalveamet viidetena „EFTA järelevalveametile“;
- c) viiteid „aluslepingule“ või „Euroopa Liidu toimimise lepingule“ käsitab järelevalveamet viidetena „EMP lepingule“;
- d) viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 49 või selle artikli osadele käsitab järelevalveamet viidetena EMP lepingu artiklile 31 või selle artikli vastavatele osadele;
- e) viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 63 või selle artikli osadele käsitab järelevalveamet viidetena EMP lepingu artiklile 40 või selle artikli vastavatele osadele;
- f) viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 107 või selle artikli osadele käsitab järelevalveamet viidetena EMP lepingu artiklile 61 või selle artikli vastavatele osadele;
- g) viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 108 või selle artikli osadele käsitab järelevalveamet viidetena järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 I osa artiklile 1 või selle artikli vastavatele osadele;
- h) viiteid nõukogu määrusele (EL) 2015/1589 ⁽⁵⁾ käsitab järelevalveamet viidetena järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 II osale;

⁽³⁾ EFTA järelevalveameti 12. märtsi 2014. aasta otsus nr 117/14/COL, millega muudetakse üheksakümne neljandat korda riigiabi käsitlevaid menetlus- ja sisulisi eeskirju, võttes vastu uued riskifinantseerimisinvesteeringute edendamise suunised ja pikendades kehtivaid suuniseid väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatesse tehtavatele riskikapaliinvesteeringutele antava riigiabi kohta (ELT L 354, 11.12.2014, lk 62), ja EMP kaasanne nr 74, 11.12.2014, lk 1, mida on muudetud EFTA järelevalveameti 16. juuli 2014. aasta otsusega nr 302/14/COL, millega üheksakümne üheksandat korda muudetakse riigiabi valdkonna menetlus- ja sisulisi eeskirju, muutes teatavaid riigiabi suuniseid [2015/95] (ELT L 15, 22.1.2015, lk 103), ja EMP kaasanne nr 4, 22.1.2015, lk 1, ja EFTA järelevalveameti 15. juuli 2020. aasta otsusega nr 90/20/COL, millega muudetakse 107. korda riigiabi käsitlevaid menetlus- ja sisulisi eeskirju, muutes ja pikendades teatavaid riigiabi suuniseid [2020/1576] (ELT L 359, 29.10.2020, lk 16), ja EMP kaasanne nr 68, 29.10.2020, lk 4.

⁽⁴⁾ EFTA riigid on Island, Liechtenstein ja Norra.

⁽⁵⁾ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 248, 24.9.2015, lk 9).

- i) viiteid komisjoni määrusele (EÜ) nr 794/2004 ⁽⁶⁾ käsitab järelevalveamet viidetena EFTA järelevalveameti otsusele nr 195/04/COL;
- j) sõnu „kokkusobiv/kokkusobimatu siseturuga“ käsitab järelevalveamet sõnadena „kokkusobiv/kokkusobimatu EMP lepingu toimimisega“;
- k) sõnu „liidus / väljaspool liitu“ käsitab järelevalveamet sõnadena „EMPs / väljaspool EMPd“;
- l) viiteid „liidusisesele kaubandusele“ käsitab järelevalveamet viidetena „EMP-sisesele kaubandusele“;
- m) kui suunistes on sätestatud, et neid kohaldatakse „kõigi majandussektorite“ suhtes, kohaldab järelevalveamet neid „kõigi EMP lepingu kohaldamisalasse kuuluvate majandussektorite või nende osade“ suhtes;
- n) viiteid „komisjoni teatistele“ või „komisjoni suunistele“ käsitab järelevalveamet viidetena oma asjaomastele suunistele;
- o) viiteid „ühisele statistiliste territoriaalüksuste liigitusele“ või „NUTSile“ ⁽⁷⁾ käsitab järelevalveasutus viidetena „statistilisele piirkonnale“.

Artikkel 3

Järelevalveamet kohaldab suuniseid lisaks järgmises kohanduses:

- a) joonealune märkus 36 asendatakse järgmisega:

„Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähesse tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1), mis on inkorporeeritud EFTA järelevalveameti otsusega nr 98/2014 (ELT L 310, 30.10.2014, lk 65, ja EMP kaasanne nr 63, 30.10.2014, lk 56) EMP lepingu XV lisa punkti 1ea.“;

- b) punkt 180 asendatakse järgmisega:

„EFTA riigid peavad ülevaatlikul riigiabi veebisaidil avaldama riiklikul või piirkondlikul tasandil järgmise teabe:

- a) üksikabi andmiseks vastu võetud otsuse või heakskiidetud abikava ja selle rakendussätete täistekst või link sellele;
- b) teave iga 100 000 eurot ületava üksikabi andmise kohta, nagu on sätestatud käesolevate suuniste lisas“;

- c) punkt 197 asendatakse järgmisega:

„Järelevalveamet on seisukohal, et käesolevate suuniste rakendamine toob kaasa teatavad muudatused riskifinantseerimisabi hindamise põhimõtetes EMPs. Sel eesmärgil teeb järelevalveamet vastavalt järelevalve- ja kohtulepingu protokollile nr 3 I osa artikli 1 lõikele 1 EFTA riikidele ettepaneku järgmisteks asjakohasteks meetmeteks:

- a) vajaduse korral peaksid EFTA riigid 30. juuniks 2022 muutma oma olemasolevaid riskifinantseerimisabi kavasad, et viia need suunistega kooskõlla;
- b) EFTA riikidel palutakse esitada 28. veebruariks 2022 oma sõnaselge tingimusteta nõusolek kavandatud meetmetega. Vastuse puudumise korral eeldab järelevalveamet, et asjaomane EFTA riik ei ole kavandatud meetmetega nõus.“

⁽⁶⁾ Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1059/2003, millega kehtestatakse ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus (NUTS) (ELT L 154, 21.6.2003, lk 1).

Brüssel, 15. detsember 2021

EFTA järelvalveameti nimel

Eesistuja
vastutav kolleegiumi liige
Bente ANGELL-HANSEN

kolleegiumi liige
Stefan BARRIGA

kolleegiumi liige
Högni S. KRISTJÁNSSON

allkirjastab õigus- ja täitevasjade
osakonna direktorina
Melpo-Menie JOSÉPHIDÈS

—

KOMISJONI TEATIS

Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta

Sisukord

	Lk
1. Sissejuhatus	86
2. Suuniste kohaldamisala ja mõisted	91
2.1. Käesolevate suuniste kohaldamisala	91
2.2. Riskifinantseerimisabi, millest tuleb teatada	93
2.3. Mõisted	94
3. Riskifinantseerimisabi siseturuga kokkusobivuse hindamine	97
3.1. Esimene tingimus: abi soodustab majandustegevuse arengut	98
3.1.1. Toetatud majandustegevuse kindlakstegemine	98
3.1.2. Ergutav mõju	98
3.2. Teine tingimus: sellise ebasoovitava mõju vältimine, mis avaldub kaubandustingimustele määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega	99
3.2.1. Eelhindamise põhielemendid, mille asjaomased liikmesriigid peavad komisjonile esitama	99
3.2.2. Vajadus riigi sekkumise järele	101
3.2.2.1. Meetmed, mis on suunatud üldise grupierandi määrase kohaldamisalasse mittekuuluvate ettevõtjate kategooriatele	102
a) Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad	102
b) Innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad	102
c) VKEd, kes saavad esialgse riskifinantseerimisinvesteeringu siis, kui nad on tegutsenud mis tahes turul pikema aja vältel kui üldises grupierandi määrukses kehtestatud abikõlblikkuse periood	103
d) Idufirmad ja VKEd, kes vajavad riskifinantseerimisinvesteeringut summas, mis ületab üldises grupierandi määrukses sätestatud ülemmäära	103
e) Alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldises grupierandi määrukses sätestatud tingimustele	103
3.2.2.2. Meetmed, mille ülesehituse parameetrid ei ole kooskõlas üldise grupierandi määrusegaga	104
a) Finantsinstrumendid, mille puhul on sõltumatu erainvestori osalus väiksem üldises grupierandi määrukses ette nähtud määradest	104
b) Finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid ületavad üldises grupierandi määrukses sätestatud künniseid	104
c) Muud finantsinstrumendid peale garantiide, mille puhul valitakse investoreid, finantsvahendajaid ja nende valitsejaid, eelistades langusriski kaitset asümmeetrilisele kasumi jagamisele	105
d) Fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaainvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele	105
3.2.3. Abimeetme asjakohasus	105
3.2.3.1. Asjakohasus võrreldes muude poliitika- ja abivahenditega	106

3.2.3.2.	Finantsinstrumentide asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused	106
a)	Omakapitaliinvesteeringud	108
b)	Rahastatud võlainstrumendid: laenu	109
c)	Rahastamata võlainstrumendid: garantiid	109
3.2.3.3.	Fiskaalstiimulite asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused	110
3.2.3.4.	Alternatiivseid kauplemisplatvorme toetavate meetmete puhul kohaldatavad tingimused	110
3.2.4.	Abi proportsionaalsus	111
3.2.4.1.	Finantsinstrumentide puhul kohaldatavad tingimused	111
3.2.4.2.	Fiskaalstiimulite puhul kohaldatavad tingimused	112
3.2.4.3.	Alternatiivsete kauplemisplatvormide puhul kohaldatavad tingimused	113
3.2.4.4.	Kumulatsioon	113
3.2.5.	Põhjendamatu negatiivse mõju vältimine, mida riskifinantseerimisabi võib konkurentsile ja kaubandusele avaldada	113
3.2.5.1.	Arvesse võetav positiivne mõju	113
3.2.5.2.	Arvesse võetav negatiivne mõju	114
3.2.5.3.	Abi positiivse ja negatiivse mõju võrdlemine	116
3.2.6.	Läbipaistvus	116
4.	Hindamine	117
5.	Lõppsätted	118
5.1.	Kohaldatavus	118
5.2.	Asjakohased meetmed	119
5.3.	Aruandlus ja järelevalve	119
5.4.	Läbivaatamine	119

1. SISSEJUHATUS

1. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel võib pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabi teatava majandustegevuse arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Komisjon on varem tunnistanud riskifinantseerimisturu tähtsust liikmesriikide majanduse jaoks ja vajadust parandada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKEd“), väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja innovaatiliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ⁽¹⁾ juurdepääsu riskifinantseerimisele ning sellest tulenevat vajadust suuniste järele, et tagada järjepidev lähenemisviis riskifinantseerimismeetmete hindamisel. Sellega seoses võttis komisjon riigiabi ajakohastamise paketi ⁽²⁾ osana vastu

⁽¹⁾ Käesolevates suunistes kasutatud VKE, väikese keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja ja innovaatilise keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja täpsed määratlused on esitatud jao 2.3 punktis 35.

⁽²⁾ Ühenduse suunised väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetele riskikapitaliinvesteeringutele antava riigiabi kohta (ELT C 194, 18.8.2006, lk 2).

2006. aasta riskikapitalisunuised, ⁽³⁾ mis asendati seejärel 2014. aasta riskifinantseerimissuunistega ⁽⁴⁾. 2014. aasta riskifinantseerimissuunistes kaotavad kehtivuse 2021. aasta lõpus. Liikmesriigid võivad aga jätkuvalt pidada vajalikuks anda riskifinantseerimisabi ja endiselt on vajalikud suunised selle kohta, kuidas toetada riskifinantseerimist täies kooskõlas riigiabi eeskirjadega.

2. Sellega seoses on VKEd nii tööhõive kui ka majanduse dünaamilisuse ja kasvu seisukohalt liikmesriikide majanduse tugisammas ning seetõttu on nad ka liidu majandusarengu ja vastupanuvõime kui terviku jaoks keskse tähtsusega. Nagu on märgitud VKEde strateegias kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks, ⁽⁵⁾ annavad liidu 25 miljonit VKEd tööd ligikaudu 100 miljonile inimesele, nende arvel on enam kui pool liidu sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja nende tegevus annab olulist lisaväärtust igas majandussektoris. Nad pakuvad uuenduslikke lahendusi sellistele probleemidele nagu kliimamuutused, ebatõhus ressursikasutus ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kadumine ning aitavad sellist innovatsiooni levitada, toetades rohe- ja digipööret ning tugevdades liidu vastupanuvõimet või tehnoloogilist sõltumatust. Kuid selleks, et kasvada ja oma potentsiaali täielikult ära kasutada, vajavad VKEd rahalisi vahendeid. See kehtib eelkõige innovatsioonile suunatud, kõrgtehnoloogilistes ja suure riskiga sektorites. Seepärast on tõhus riskifinantseerimisturg VKEde jaoks äärmiselt oluline, et ettevõtlikel äriühingutel oleks võimalik saada vajalikku rahastust oma arengu igas etapis.
3. Kasvuväljavaadetest olenemata tekib idufirmadel ja VKEdel rahaliste vahendite saamisel sageli raskusi ning seda eelkõige oma arengu algetapis ⁽⁶⁾ ja kui neil on vaja täiendavat rahastamist laienemiseks. Neid raskusi põhjustab peamiselt *asümmeetriline teave*: idufirmad ja VKEd – eriti kui tegemist on alustava või uues või kõrgtehnoloogilises sektoris tegutseva ettevõttega – ei suuda sageli tõendada investoritele ja pankadele oma krediidivõimelisust või oma äriplaanide usaldusväärsust. Sellises olukorras ei pruugi seda liiki aktiivne taustakontroll ja uuringud, mida investorid suurematele või kauem tegutsenud äriühingutele rahaliste vahendite andmisel teevad, ennast VKEsid ja idufirmasid hõlmavate tehingute puhul ära tasuda, sest taustakontrolli kulud on investeeringu väärtusega võrreldes liiga suured. Seetõttu on tõenäoline, et olenemata oma projekti kvaliteedist, tehnoloogia uuenduslikkusest ja kasvupotentsiaalidest ei saa idufirmad ja VKEd vajalikke rahalisi vahendeid seni, kuni nende varasema tegevuse kohta ei ole tõendatud andmeid ja neil puudub piisav tagatis. See probleem võib olla eriti terav seoses investeringutega uuenduslikku keskkonnanahoidlikusse, kõrgtehnoloogilisse, kosmosepõhisesse või digitehnoloogiasse või sotsiaalsesse innovatsiooni, millega tegelevad sotsiaalsed ettevõtjad ⁽⁷⁾. Sellise asümmeetrilise teabe tõttu võib juhtuda, et ettevõtjate rahastamise turud ei suuda pakkuda vajalikku omakapitali või laenuuraha uutele ning suure innovatsiooni- ja kasvupotentsiaaliga idufirmadele ja VKEdele, mille tulemuseks on jätkuv kapitalituru tõrge, mis ei võimalda pakkumisel vastata nõudlusele mõlemale poolele vastuvõetava hinnaga, ning see mõjutab negatiivselt VKEde kasvuväljavaateid ja kahjustab tootlikkuse suurenemist ühtsel turul ja liidu majanduse üldist vastupanuvõimet. Teatavatel juhtudel puutuvad väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad kokku samasuguse turutõrkega.
4. Kui ettevõtja ei saa rahalisi vahendeid, võivad tagajärjed ulatuda sellest konkreetsest äriühingust kaugemale, seda eelkõige *kasvule avalduva välismõju* tõttu. Paljudes edukates sektorites ei kasva tootlikkus mitte sellepärast, et turul tegutsevate ettevõtjate tootlikkus suureneb, vaid seetõttu, et tõhusamad ja tehnoloogiliselt arenenud ettevõtjad kasvavad vähem tõhusate ettevõtjate (või vananenud toodetega ettevõtjate) arvel. Peale selle saavad asjaomased majandussektorid ja majandus tervikuna kasu kasvule avalduvast positiivsest välismõjust, mis on seotud äriühingute (organisatsiooniline kapital) või töötajate (inimkapital) teadmiste kogunemisega, ning uute toodete

⁽³⁾ Komisjoni teatis „Suunised riskifinantseerimisinvesteringute edendamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 19, 22.1.2014, lk 4).

⁽⁴⁾ Aastatel 2012–2014 viis komisjon ellu riigiabi ajakohastamise ambitsioonika programmi, mis lähtus järgmisest kolmest peamisest eesmärgist (üksikasjalikum teave on esitatud komisjoni teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine“ (COM(2012) 209 final, 8. mai 2012):

a) edendada jätkusuutlikku, arukat ja kaasavat majanduskasvu konkurentsivõimelisel siseturul;

b) keskendada komisjoni eelkontroll nendele juhtumitele, millel on suurim mõju siseturule, tugevdades samal ajal liikmesriikide koostööd riigiabi eeskirjade täitmise tagamisel, ning

c) ühtlustada eeskirju eesmärgiga tagada kiirem otsustamine.

⁽⁵⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“ (COM(2020) 103 final, 10. märts 2020).

⁽⁶⁾ Vt „Evaluation support study on the EU rules on State aid for access to finance for SMEs“ (Hindamist toetav uuring VKEde rahastamise juurdepääsu käsitlevate ELi riigiabi eeskirjade kohta), Euroopa Liit, 2020, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/risk_finance_study.zip.

⁽⁷⁾ Selline innovatsioon hõlmab näiteks sotsiaalsete tavade muutmist, et toetada rohe- või digipööret või muuta IKT-karjäär naiste jaoks kättesaadavamaks.

turuletoomisest tarbijate ja/või äriühingute kasu näol. Mida enam mõjutab neid protsesse asjaolu, et potentsiaalselt edukad ettevõtjad ei pruugi rahalisi vahendeid saada, seda suurem on tõenäoliselt tootlikkuse suurenemisele avalduv negatiivne mõju. Rohkemate ettevõtjate turule sisenemise ja seal kasvamise võimaldamine ebavajalike rahastamistakistuste kõrvaldamise teel võib seega kasvu hoogustada.

5. Seepärast võib idufirmasid, VKEsid, väikesi keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid ja innovaatilisi keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid mõjutav puudulik rahastamine õigustada riiklike toetusmeetmete võtmist liikmesriikides, et soodustada riskifinantseerimise arengut nende koduturgudel. Õigesti suunatud riigiabi riskifinantseerimise pakkumise toetamiseks võib olla tõhus vahend, et vähendada kindlakstehtud turutõrget või muud asjakohast rahastamisele juurdepääsu takistust ja võimendada erasektori rahalisi vahendeid. Praeguses olukorras võivad liikmesriigid kasutada seda ka selleks, et kiirendada taastumist COVID-19 pandeemiast tingitud majanduskriisist.
6. Parem juurdepääs rahastamisele on liikmesriikide majanduse jaoks hädavajalik ning võib lisaks edendada liidu mõne keskse poliitikaeesmärgi täitmist. Juurdepääs rahastamisele on võimas vahend, millega toetada rohelist kokkulepet ⁽⁸⁾ ja muuta Euroopa digiajastule vastavaks, ⁽⁹⁾ tagada taastumine COVID-19 pandeemia põhjustatud majanduskriisist ja ehitada üles ka tulevastele kriisidele vastupanuvõimelisem liit.
7. Rohepööre on liidu keskne eesmärk. Viimaste prognooside ⁽¹⁰⁾ kohaselt võib praeguste, 2030. aastaks püstitatud kliima- ja energiaeesmärkide täitmiseks olla vaja iga-aastaseid lisainvesteeringuid kuni 417 miljardi euro ulatuses ning selleks on väga oluline kaasata suuri erasektori investeeringuid. Kestliku rahanduse toetamiseks on vaja õigeid signaale finants- ja kapitalivoogude suunamiseks keskkonnahoidlikesse investeeringutesse. Sel eesmärgil algatas komisjon 2018. aastal kestliku rahanduse tegevuskava, ⁽¹¹⁾ millele järgnes hiljuti uus kestliku rahanduse pakett ⁽¹²⁾. Üks keskkonnahoidliku rahastamise soodustamise element on kliima- ja keskkonnaandmete parem avalikustamine, et investorid oleksid täielikult teadlikud oma investeeringute kestlikkusest. Sellega seoses on olnud oluline samm Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 ⁽¹³⁾ vastuvõtmine, milles on liigitatud keskkonnahoidlikud tegevusalad (nn ELi taksonoomia).
8. Seoses digipöördega rõhutatakse teatises „Digikompass 2030“ ⁽¹⁴⁾ vajadust toetada esmatähtsa digitehnoloogia arendamist liidus viisil, mis toetab tootlikkuse kasvu ja majandusarengut täielikus kooskõlas liidu sotsiaalsete väärtuste ja eesmärkidega. Selleks et oleks võimalik investeeringuid tunduvalt suurendada ja see eesmärk täita, on peale asjaomaste liidu vahendite ja erasektori investeeringute hädavajalikud ka liikmesriikide riiklikud kulutused.

⁽⁸⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final, 11. detsember 2019).

⁽⁹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digituleviku kujundamine“ (COM(2020) 67 final, 19. veebruar 2020).

⁽¹⁰⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1999 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamiseks ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652 (COM(2021) 557 final, 14. juuli 2021).

⁽¹¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Keskvangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava: Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ (COM(2018) 97 final, 8. märts 2018).

⁽¹²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi taksonoomia, äriühingute kestlikkusaruandlus, kestlikkuseelised ja usaldussuhtest tulenevad kohustused: rahandus ja Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2021) 188 final, 21. aprill 2021).

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

⁽¹⁴⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Digikompass 2030: Euroopa tee digikümnendil“ (COM(2021) 118 final, 9. märts 2021).

9. Seoses COVID-19 pandeemia põhjustatud kriisiga on kõige pakilisem ülesanne taastumine, kasutades saadud hoogu digi- ja rohepöörde valdkonnas edusammude tegemiseks, mis muudab majanduse vastupanu- ja konkurentsivõimelisemaks. Esimene ja kõige tähtsam osa kriisi lahendamiseks vastu võetud ELi taastepaketist on taaste- ja vastupidavusrahastu, ⁽¹⁵⁾ mille kaudu antakse liikmesriikidele pärast seda, kui nende taaste- ja vastupidavuskavade projektid on heaks kiidetud, laenude ja toetustena 672,5 miljardit eurot finantsabi majanduse taastamise esimesteks otsustavateks aastateks. Sellega seoses on komisjon kindlaks määranud juhtalgused, ⁽¹⁶⁾ mida ta soovib liikmesriikidel oma taaste- ja vastupidavuskavadesse lisada, võttes arvesse nende tähtsust liikmesriikides, väga suurte investeeringute vajadust ning nende potentsiaali luua töökohti ja suurendada majanduskasvu ning saada kasu rohe- ja digipöördest.
10. Nagu on rõhutatud ajakohastatud tööstusstrateegias, ⁽¹⁷⁾ peab liit peale selle õppima COVID-19 pandeemiast ja selle mõjust üleilmsetele väärtusahelatele, tugevdades oma ühtse turu vastupanuvõimet ja vähendades strateegilisi sõltuvusi ning tagades samal ajal, et nende jõupingutuste keskmes on avatud, konkurentsivõimelise ja kaubanduspõhise ELi majanduse kaitsmine.
11. Võttes arvesse rahastamisele tõhusa juurdepääsu tähtsust liidu põhieesmärkide saavutamiseks, on vaja täiendavalt rõhustada jõupingutusi, mis tuginevad sellise juurdepääsu parandamisele suunatud liidu poliitikale, näiteks kapitaliturgude liidule ja liidu eelarve kasutamisele.
12. Sellega seoses võttis komisjon 2015. aastal vastu esimese kapitaliturgude liidu tegevuskava, ⁽¹⁸⁾ et kaasata liidus kapitali ja suunata seda kõigisse äriühingutesse. Üks tegevuskava peamisi eesmärke oli parandada VKEde juurdepääsu rahastamisele, eelkõige pangandusvälisele rahastamisele. Sellest ajast alates on liit teinud märkimisväärsed edusamme ning viinud 2015. aasta kapitaliturgude liidu tegevuskavas ja selle 2017. aasta vahekokkuvõttes välja kuulutatud konkreetset meetmed suure osas ellu. Paljude nende meetmete eesmärk oli parandada kõigi ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele, olenemata nende suurusest või vanusest, kuid mõni meede oli rohkem suunatud sellele, et lihtsustada konkreetset VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate juurdepääsu kapitaliturgudele ⁽¹⁹⁾. 2020. aastal algatati kapitaliturgude liidu uus tegevuskava, ⁽²⁰⁾ et

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

⁽¹⁶⁾ Komisjoni teatise Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Keskpannangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Euroopa Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispannangale „2021. aasta kestliku majanduskasvu strateegia“ (COM(2020) 575 final, 17. september 2020) on nimetatud seitse juhtalgust: energiatootmine – tulevikukindla puhta tehnoloogia juurutamine ning taastuvate energiaallikate arendamise ja kasutamise kiirendamine; renoveerimine – avaliku ja erasektori hoonete energiatõhususe parandamine; laadimine ja tankimine – tulevikukindla puhta tehnoloogia edendamine, et kiirendada säästvate, juurdepääsetavate ja arukate transpordivahendite, laadimisjaamade ja tanklate kasutamist ning ühistranspordi laiendamist; ühendumine – kiirete lairibateenuste (sh kiudoptilised ja 5G-võrgud) kiire kasutuselevõtt kõigis piirkondades ja kodumajapidamistes; moderniseerimine – avaliku halduse ja avalike teenuste, sealhulgas õigus- ja tervishoiusüsteemi digiteerimine; laiendamine – Euroopa tööstusandmepilvede suutlikkuse suurendamine ning kõige võimsamate ja kestlikumate tipptasemel protsessorite väljatootamine; ümberõpe ja oskuste täiendamine – haridussüsteemide kohandamine, et toetada igas vanuses inimeste digioskuste omandamist ning haridus- ja kutseõpet.

⁽¹⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“ (COM(2021) 350 final, 5. mai 2021).

⁽¹⁸⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kapitaliturgude liidu loomise tegevuskava“ (COM(2015) 468 final, 30. september 2015).

⁽¹⁹⁾ Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 345/2013 Euroopa riskikapitalifondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1129, mis käsitleb väärtipaberite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ (ELT L 168, 30.6.2017, lk 12); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349) seoses VKEde kasvuturgude arendamisega; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/61/EL alternatiivsete investimisfondide valitsejate kohta, millega muudetakse direktiive 2003/41/EÜ ja 2009/65/EÜ ning määruseid (EÜ) nr 1060/2009 ja (EL) nr 1095/2010 (ELT L 174, 1.7.2011, lk 1).

⁽²⁰⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimeste ja ettevõtete hüvanguks toimiv kapitaliturgude liit – uus tegevuskava“ (COM(2020) 590 final, 24. september 2020).

süvendada lähiaastatel Euroopa Liidu kapitaliturgude liitu ja jätkata kapitaliturgude arendamist ning tagada eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääs turupõhisele rahastamisele. Sellega seoses moodustas komisjon vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL⁽²¹⁾ artikli 33 lõikele 9 ka VKEsid käsitleva sidusrühmade esindajate tehnilise eksperdirühma, kellele tehti ülesandeks hinnata tõkkeid, mis takistavad VKEde juurdepääsu avalikele turgudele.

13. Kuna VKEde juurdepääsu rahastamisele on oluline parandada, täiendab komisjon liidu õigusakte ja poliitika-meetmeid liidu eelarvega, et kõrvaldada idufirmade ja VKEde kasvu piiravad struktuursed turutõrked. Selleks tõhustati mitmeaastases finantsraamistikus 2014–2020 rahastamisvahendite⁽²²⁾ kasutamist. Eelkõige on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1287/2013 (ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programm COSME)⁽²³⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1291/2013 (raamprogramm „Horisont 2020“)⁽²⁴⁾ loodud liidu rahastamisprogrammid aidanud parandada avaliku sektori rahaliste vahendite kasutamist riskijagamise rahastamismehhanismide kaudu, millest saavad kasu VKEde tegevuse alustamise, kasvu ja ülemineku etapis, samuti väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, kusjuures erilist tähelepanu pööratakse meetmetele, mille eesmärk on pakkuda sujuvat toetust uuendustegevusest turustamiseni, sealhulgas teadus- ja arendustegevuse tulemuste kaubanduslikuks rakendamiseks⁽²⁵⁾. Lisaks sellele on Euroopa Innovatsiooninõukogu alates 2018. aastast toetanud programmi „Horisont 2020“ raames idufirmasid ja VKEsid ning jätkab seda ka väikeste keskmise kapitalisatsiooniga ettevõtjate puhul liidu teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise programmi „Euroopa horisont“⁽²⁶⁾ raames, et suurendada liidu riskikapitalituru tulemuslikkust. Euroopa riskikapitali suurendamise meetme (ESCALAR)⁽²⁷⁾ algatamine komisjoni ja Euroopa Investeerimisfondi katseprogrammina, samuti töö avaliku ja erasektori fondi⁽²⁸⁾ loomisel, et aidata rahastada VKEde esmaseid avalikke pakkumisi, näitab, kui oluliseks peetakse idufirmade ja VKEde kasvu soodustamist ning vajadust täiendada olemasolevaid riiklikke toetusmeetmeid kõigis rahastamisetaappides. Samuti käivitas Euroopa Investeerimisfond 2020. aastal koos algatusega ISEP (InnovFini katseprojekt „Space Equity“) fondifondi, millesse on kaasatud neli riskikapitali pakkuvat erasektori investorit, et suurendada omakapitaliinvesteeringuid Euroopa lennundus- ja kosmosesektori ja kaitsesektori ettevõtjatesse. Seda mudelit järgitakse ka algatuse CASSINI ja eelkõige selle kavandatud kasvufondi puhul.⁽²⁹⁾ Lisaks on liidu ühtekuuluvuspoliitika alates 2000. aasta algusest üha enam kaasa aidanud

⁽²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349).

⁽²²⁾ Finantsinstrumentide hulka kuuluvad toetust mittehõlmavad finantsinstrumendid, mis võivad esineda võlainstrumentide (laenud, garantiid) või kapitaliinstrumentide (puhas omakapital, kvaasiomakapitali investeeringud ja muud riskijagamisvahendid) kujul.

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1287/2013, millega kehtestatakse ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programm (COSME) (2014–2020) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1639/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 33).

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1291/2013, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1982/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 104).

⁽²⁵⁾ Lisaks löid komisjon, Euroopa Investeerimisfond ja Euroopa Investeerimispank laenurahastamisele parema juurdepääsu pakkumiseks teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames ühiselt spetsiaalse riskijagamisvahendi, vt http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/RSI/index.htm. Riskijagamisvahendiga anti riskijagamismehhanismi kaudu osalisi garantiisid finantsvahendajatele, vähendades sellega nende finantsriske ja julgustades neid andma laene teadus-, arendus- ja uuendustegevusega tegelevatele VKEdele.

⁽²⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

⁽²⁷⁾ Euroopa riskikapitali suurendamise meede (ESCALAR) on Euroopa Komisjoni algatatud ja Euroopa Investeerimisfondi hallatav katseprogramm, milles kasutatakse Euroopa investeerimiskava vahendeid, et kõrvaldada kiiresti kasvavate Euroopa ettevõtete (kasvufirmade) rahastamispuudujäägid. ESCALAR algatati 4. aprillil 2020 ja selle eesmärk on oluliselt suurendada fondi vahendeid, võimaldades seega teha suuremaid investeeringuid ja suurendades kasvufirmadesse tehtavate investeeringute mahtu.

⁽²⁸⁾ Oma poliitilistes suunistes järgmisele Euroopa Komisjonile (2019–2024) teatas toonane presidendikandidaat von der Leyen VKEde esmastele avalikele pakkumistele spetsialiseerunud avaliku ja erasektori fondi loomisest, mis pakub avaliku sektori toetust rahastamise vormis, et lihtsustada suure potentsiaaliga VKEde juurdepääsu avalikele turgudele.

⁽²⁹⁾ Algatus CASSINI, millest esmakordselt teavitati teatises „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“ (COM (2020) 103 final, 10. märts 2020), on konkreetsete meetmete kogum, mille eesmärk on muu hulgas hõlbustada kosmosesevaldkonnas tegutsevate VKEde juurdepääsu riskikapitalile, et rahastada oma laienemist. Sarnaselt ISEPIga toimib algatuse CASSINI kasvufond fondifondina, investeerides riskikapitalifondidesse, mis on võtnud kohustuse tegutseda nn temaatilise fondina, see tähendab investeerima kosmosesevaldkonda, otsustades seejuures sõltumatult selle üle, millistesse konkreetsetesse äriühingutesse nad soovivad investeerida. Algatuse CASSINI kasvufondiga aidatakse lahendada laienemisetapis esinevat kapitalipuudujääki, mis liidus kosmosesevaldkonnas tegutsevaid uusi VKEsid teadaolevalt negatiivselt mõjutab.

VKEde rahastamisele, sealhulgas riskikapitali pakkumise kaudu, ning see ulatus 2013. aasta lõpus 10 miljardi euronile ja 2020. aasta lõpu seisuga olid 23 liikmesriiki võtnud veel 15 miljardi euro ulatuses kulukohustusi. Ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahenditest toetati ainuüksi 2020. aasta jooksul ligikaudu 365 000 VKEd kogu Euroopas. Samuti saab uue programmi „InvestEU“⁽³⁰⁾ raames, mis koondab praegu liidus investeringute toetamiseks olemas olevat 14 rahastamisvahendit ning ka jagatud eelarve täitmisel liikmesriikidele eraldatud rahalisi vahendeid, kasutada spetsiaalset vahendit, mis on ette nähtud väikeettevõtjate rahastamiseks, samal ajal kui VKEsid võidakse rahastada ka programmi „InvestEU“ kolme muu vahendi raames.

14. Nii komisjoni kogemused riskifinantseerimisabi valdkonnas (2014. aasta riskifinantseerimissuuniste ja üldise grupierandi määruse⁽³¹⁾ alusel) kui ka eespool nimetatud liidu tasandi algatused (vt punktid 12 ja 13), mille eesmärk on parandada juurdepääsu rahastamisele, näitavad, et juurdepääs rahastamisele on jätkuvalt nii liidu kui ka liikmesriikide jaoks väga oluline. Seda arvesse võttes on seetõttu oluline, et komisjon jätkaks liikmesriikidele suuniste andmist selle kohta, kuidas ta hindab riskifinantseerimismeetmete kokkusobivust siseturuga. Seda näitas ka 2019. ja 2020. aastal toimunud 2014. aasta riskifinantseerimissuuniste hindamine ehk nn toimivuskontroll⁽³²⁾. Toimivuskontrolli tulemused näitavad, et üldjuhul on riskifinantseerimissuunistes endiselt asjakohased ja täidavad oma eesmärki. Eeskirju on aga vaja veelgi selgitada ja lihtsustada. Nimetatud läbivaadatud riskifinantseerimissuunistes hõlbustavad liikmesriikide poolt asjakohaselt suunatud riigiabi andmist riskifinantseerimiseks, võttes nõuetekohaselt arvesse, et lisaks positiivsele mõjule, mida selline abi avaldab rahastamise kättesaadavuse tagamisele, avaldab see soodsat mõju ka eespool kirjeldatud komisjoni prioriteetide saavutamisele (vt punktid 6–9).
15. Pärast abi mõistet käsitleva teatise⁽³³⁾ vastuvõtmist 2016. aastal ja võttes arvesse eelkõige teatise punkti 4.2⁽³⁴⁾, ei käsitleta käesolevates suunistes enam seda, kas riikliku toetusmeetme puhul on tegemist riigiabiga, vaid keskendutakse tingimustele, mille korral võib leida, et riigiabimeede on siseturuga kokkusobiv.
16. Neil põhjustel otsustas komisjon teha 2014. aasta riskifinantseerimissuunistes teatavaid muudatusi eesmärgiga muuta eeskirjad selgemaks ja lihtsustada haldust, et hõlbustada riigiabi rakendamist riskifinantseerimise toetamiseks.

2. SUUNISTE KOHALDAMISALA JA MÕISTED

2.1. Käesolevate suuniste kohaldamisala

17. Komisjon kohaldab käesolevates suunistes esitatud põhimõtteid nende riskifinantseerimismeetmete suhtes, mis ei vasta kõikidele üldise grupierandi määruse 3. jaos („Abi VKEde juurdepääsuks rahastamisele“) sätestatud tingimustele. Asjaomane liikmesriik peab vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 nendest meetmetest teavitama (vt jagu 2.2) ning komisjon hindab põhjalikult kokkusobivust siseturuga, nagu on ette nähtud käesolevate suuniste 3. jaos.

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30). Programmi „InvestEU“ eesmärk on ergutada riiklikke ja erainvestoreid osalema rahastamis- ja investeerimistegevuses, pakkudes liidu eelarvest tagatise ebaõnnestumiste ning mitte just parimate investeerimisolukordade lahendamiseks. See põhineb 2015. aastal liidus finants- ja majanduskriisijärgse investeringute puudujäägi kõrvaldamise eesmärgil loodud Euroopa Strateegiliste Investeringute Fondi (EFSI) edul.

⁽³¹⁾ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1).

⁽³²⁾ Kättesaadav veebis aadressil https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/fitness_check_en.html.

⁽³³⁾ Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1).

⁽³⁴⁾ Selles teatises selgitab komisjon oma arusaamist sellest, kuidas tuleks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud riigiabi mõistet tõlgendada. Teatise punktis 4.2 („Turumajanduse tingimustes tegutseva turuosalise test“) on esitatud suuniseid selle kohta, millal ei ole riikliku toetusmeetme näol tegemist riigiabiga, sest see viiakse ellu tavalistes turutingimustes.

18. Liikmesriigid võivad siiski ka otsustada töötada riskifinantseerimismeetmed välja viisil, mis ei hõlma riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses – näiteks sellepärast, et need meetmed on kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega, ⁽³⁵⁾ või sellepärast, et need meetmed vastavad vähese tähtsusega abi käsitlevas määruses sätestatud tingimustele ⁽³⁶⁾. Sellistest meetmetest ei pea komisjonile teatama.
19. Käesolevates suunistes ei käsitleta selliste riigiabimeetmete kokkusobivust siseturuga, mis vastavad mis tahes muudes riigiabi suunistes, raamistikes või määrustes sätestatud kriteeriumidele. Komisjon pöörab erilist tähelepanu vajadusele vältida käesolevate suuniste kasutamist peamiselt muudes riigiabi käsitlevates raamistikes, suunistes ja määrustes seatud poliitikaeesmärkide täitmiseks.
20. Käesolevad suunised ei piira hindamist riigiabi eeskirjade alusel, mis käsitlevad muud liiki kui käesolevate suunistega hõlmatud finantsinstrumente, nagu instrumente, millega nähakse ette olemasolevate laenude väärtpäberistamine.
21. Komisjon kohaldab nendes suunistes esitatud põhimõtteid ainult riskifinantseerimiskavade suhtes. Neid põhimõtteid ei kohaldata ühekordsete meetmete suhtes, millega antakse riskifinantseerimisabi üksikutele ettevõtjatele, välja arvatud juhul, kui tegemist on meetmetega, millega soovitakse toetada konkreetset alternatiivset kauplemisplatvormi.
22. Tuleb meeles pidada, et riskifinantseerimismeetmed tuleb kasutusele võtta finantsvahendajate või alternatiivsete kauplemisplatvormide kaudu, välja arvatud abikõlblikesse ettevõtjatesse tehtavate otseinvesteeringutega seotud fiskaalstiimulite puhul. Sellepärast ei kuulu meetmed, millega liikmesriik või avaliku sektori asutus teeb otseinvesteeringu ettevõtjatesse finantsvahendajat kaasamata, üldises grupierandi määruses sisalduvate riskifinantseerimist käsitlevate riigiabi eeskirjade ega käesolevate suuniste kohaldamisalasse.
23. Kuna suurettevõtjate varasema tegevuse kohta on olemas rohkem andmeid ja neil on suuremad tagatised, leiab komisjon, et suurettevõtjatel ei ole rahastamisele juurdepääsul reeglina samu raskusi kui idufirmadel ja VKEdel ja seega ei peaks käesolevad suunised selliseid ettevõtjaid hõlmama. Erandjuhul võib suurettevõtjaid soodustavat riskifinantseerimismeedet pidada käesolevate suuniste alusel siseturuga kokkusobivaks, kui see on suunatud kooskõlas punkti 3.2.2.1 alapunktiga a väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele või kooskõlas punkti 3.2.2.1 alapunktiga b innovaatilistele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, kes viivad ellu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniprojekte.
24. Komisjon ei kohalda käesolevates suunistes esitatud põhimõtteid riskifinantseerimisabi suhtes, mida antakse reguleeritud turgudel ametlikult noteeritud äriühingutele, sest asjaolu, et nad on noteeritud reguleeritud turgudel, näitab nende suutlikkust kaasata erasektori rahalisi vahendeid.
25. Sõltumatute erainvestorite täieliku puudumise korral ei käsitata riskifinantseerimismeetmeid käesolevate suuniste alusel siseturuga kokkusobivatena. Sellisel juhul peab liikmesriik kaaluma alternatiivseid poliitikavariante, mis võivad olla samade eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks asjakohasemad, nagu üldise grupierandi määrusega lubatud piirkondlik investeerimisabi või starditoetus.
26. Käesolevate suuniste alusel ei tunnistata siseturuga kokkusobivaks selliseid riskifinantseerimismeetmeid, mille puhul sõltumatud erainvestorid ei võta selget riski või kogu saadav kasu läheb täielikult erainvestoritele. Riskide ja tulu jagamine on tingimus, mis peab olema täidetud, et vähendada riigi finantsriski ja tagada riigile õiglane tulu.
27. Käesolevate suuniste kohast riskifinantseerimisabi ei tohi anda väljaostmise toetamiseks, välja arvatud asenduskapitali vormis riskifinantseerimisabi üldise grupierandi määruse artiklis 21 sätestatud tingimustel.

⁽³⁵⁾ Vt joonealune märkus nr 34.

⁽³⁶⁾ Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1); komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9); komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.6.2014, lk 45).

28. Riskifinantseerimisabi ei käsitata käesolevate suuniste alusel siseturuga kokkusobivana, kui seda antakse
- raskustes olevatele ettevõtjatele, nagu on määratletud suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta, ⁽³⁷⁾ käesolevate suuniste kohaldamisel ei käsitata aga raskustes olevate ettevõtjatenä VKESid, kes on tegutsenud mis tahes turul lühema aja vältel kui üldise grupierandi määruse artiklis 21 kehtestatud abikõlblikkuse periood ja kes kvalifitseeruvad valitud finantsvahendaja tehtud hoolsuskohustuse auditi alusel riskifinantseerimisinvesteeringuteks, välja arvatud juhul, kui nende suhtes on algatatud maksejõuetusmenetlus või nad vastavad nende siseriiklikes õigusnormides sätestatud kriteeriumidele, mille kohaselt võib võlausaldajate taotluse alusel algatada kollektiivse maksejõuetusmenetluse;
 - ettevõtjatele, kellele komisjoni eelneva otsuse alusel, millega sama liikmesriigi antud abi on tunnustatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud täitmata sissenõudekorraldus.
29. Komisjon ei kohalda käesolevates suunistes esitatud põhimõtteid abi suhtes, mida antakse kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse toimuva ekspordiga seotud tegevuse toetamiseks, täpsemalt abi suhtes, mis on vahetult seotud eksporditavate kogustega, jaotusvõrgu loomise ja toimimisega või muude ekspordimisest tulenevate jooksvate kuludega, ega abi suhtes, mille saamise tingimuseks on omamaiste toodete eelistamine importtoodetele.
30. Riskifinantseerimismeetmed on sageli keerulise ülesehitusega ja nendega nähakse ette stiimulid ühele ettevõtjate rühmale (investorid), et nad pakuksid riskifinantseerimist teisele ettevõtjate rühmale (abikõlblikud ettevõtjad). Olenevalt meetme ülesehitusest – ja isegi juhul, kui riigiasutuste eesmärk võib olla toetada ainult viimati nimetatud rühma – võivad riigiabi saada ühte või teise või ka mõlemasse rühma kuuluvad ettevõtjad. Peale selle hõlmavad riskifinantseerimismeetmed alati ühte või mitut finantsvahendajat, kelle staatus võib erineda investorite ja nende lõplike abisaajate staatusest, kellesse investeeritakse. Sellisel juhul tuleb kaaluda ka seda, kas finantsvahendaja saab riigiabist kasu. Igasugune finantsvahendajale antav abi peaks olema piiratud eelise edasiandmisega lõplikele abisaajatele, nagu on sätestatud käesolevates suunistes. Leitakse, et asjaolu, et finantsvahendajad võivad suurendada oma varasid ja nende valitsejad võivad saavutada suurema käibe oma vahendustasude kaudu, kujutab endast üksnes abimeetme teisest majanduslikku mõju, mitte aga eelist, mille abi annab finantsvahendajatele või valitsejatele. Kuid kui riskifinantseerimismeede on kavandatud nii, et selle eesmärk on suunata teisene mõju kindlaksmääratud finantsvahendajatele või kindlaksmääratavatele finantsvahendajate rühmadele, siis leitakse, et need finantsvahendajad saavad kaudse eelise.

2.2. Riskifinantseerimisabi, millest tuleb teatada

31. ELi toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid teatama riskifinantseerimismeetmetest, mis i) kujutavad endast riigiabi nimetatud lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (eelkõige siis, kui meetmed ei vasta turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumile ⁽³⁸⁾ ega kuulu vähese tähtsusega abi määruste ⁽³⁹⁾ kohaldamisalasse) ja ii) ei vasta kõikidele üldise grupierandi määruse 3. jaos („Abi VKEde juurdepääsuks rahastamisele“) sätestatud tingimustele. Komisjon hindab nende meetmete kokkusobivust siseturuga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses. Käesolevates suunistes keskendutakse neile riskifinantseerimismeetmetele, mis kõige tõenäolisemalt tunnustatakse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud mitu tingimust, mida on üksikasjalikumalt selgitatud käesolevate suuniste 3. jaos. Sellised meetmed kuuluvad ühte kahest kategooriast.
32. Esimene kategooria hõlmab riskifinantseerimismeetmeid, mis on suunatud ettevõtjatele, kes ei vasta kõikidele üldise grupierandi määruse 3. jaos riskifinantseerimisabiga seoses ette nähtud **abikõlblikkusnõuetele**. See kategooria hõlmab eelkõige meetmeid, mis on suunatud järgmistele ettevõtjatele:
- väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - VKEid, kes saavad esialgse riskifinantseerimisinvesteeringu siis, kui nad on tegutsenud mis tahes turul pikema aja vältel kui üldise grupierandi määruse artiklis 21 kehtestatud abikõlblikkuse periood;

⁽³⁷⁾ Komisjoni teatis „Suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

⁽³⁸⁾ Vt joonealune märkus nr 34.

⁽³⁹⁾ Vt joonealune märkus nr 36.

- d) idufirmad ja VKEd, kes vajavad riskifinantseerimisinvesteeringut kogusummas, mis ületab üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäära;
- e) alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldise grupierandi määruuse tingimustele.
33. Teine kategooria koosneb meetmetest, mille **ülesehituse parameetrid** erinevad üldise grupierandi määruuse 3. jaos sätestatud parameetritest. See kategooria hõlmab eelkõige järgmisi meetmeid:
- a) finantsinstrumendid, mille puhul on sõltumatu erainvestori osalus väiksem üldises grupierandi määruuses ette nähtud määradest;
- b) finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid ületavad üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäärasid;
- c) muud finantsinstrumendid peale garantiide, mille puhul finantsvahendajad, investorid või fondivalitsejad valitakse nii, et esmatahtsaks peetakse kaitset võimaliku kahju eest (langusriski kaitse), mitte teenivat tulu (kasumile suunatud stiimulid);
- d) fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaainvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele.
34. Kui käesolevates suunistes ei ole sätestatud teisiti, lähtub komisjon teatamisele kuuluvate meetmete kategooriate hindamisel kõikidest üldise grupierandi määruuse 3. jao kohaselt riskifinantseerimisabi suhtes kohaldatavatest siseturuga kokkusobivuse tingimustest.

2.3. Mõisted

35. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:
- 1) „alternatiivne kauplemisplatvorm“ – direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punkti 22 kohane mitmepoolne kauplemissüsteem, mille puhul on vähemalt 50 % kaubeldavatest finantsinstrumentidest emiteerinud VKEd;
 - 2) „väljaost“ – ettevõtte omakapitalist vähemalt kontrollosa omandamine senistelt aktsionäridelt või osanikelt eesmärgiga võtta üle ettevõtte varad ja äritegevus;
 - 3) „langusriski kaitse“ – riikliku investoriga võrreldes väiksem kahjukandmiserisk aluseks oleva tehingu ebaõnnestumise korral;
 - 4) „abikõlblikud ettevõtjad“ – idufirmad, VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - 5) „volitatud üksus“ – Euroopa Investeeringuspank, Euroopa Investeeringusfond, rahvusvaheline finantseerimisasutus, mille aktsionär või osanik liikmesriik on, või liikmesriigis asutatud finantseerimisasutus, mille eesmärk on avalikku huvi pakkuva eesmärgi täitmine ja mis tegutseb avaliku sektori asutuse kontrolli all, avaliku teenuse osutamise kohustusega avalik-õiguslik asutus või eraõiguslik asutus; volitatud üksuse võib valida või määrata otse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/24/EL⁽⁴⁰⁾ või kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴¹⁾ artikli 38 lõike 4 punkti b alapunktiga iii või kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060⁽⁴²⁾ artikli 59 lõike 3 punktiga c;
 - 6) „omakapitaliinvesteering“ – ettevõtjale sellise kapitali pakkumine, mis investeeritakse otse või kaudselt vastava suurusega osaluse eest selles ettevõtjas;

⁽⁴⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

⁽⁴¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁴²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

- 7) „hindamiskava“ – üht või mitut abikava hõlmav dokument, mis sisaldab vähemalt järgmisi miinimumelemente:
 - a) hinnatavad eesmärgid;
 - b) hindamisküsimused;
 - c) tulemusnäitajad;
 - d) kavandatud meetodika hindamise läbiviimiseks;
 - e) andmekogumisnõuded;
 - f) hindamise kavandatud ajakava, sealhulgas vahe- ja lõplike hindamisaruannete esitamise kuupäevad;
 - g) hindamist läbiviiva sõltumatu asutuse kirjeldus või selle asutuse valimise kriteeriumid;
 - h) hindamise avalikustamise korraldus;
- 8) „väljumine“ – olukord, kus finantsvahendaja või investor likvideerib oma osaluse, kaasa arvatud müük teisele ettevõtjale, mahakandmised, aktsiate või laenude tagasimaksmine, müük teisele finantsvahendajale või investorile, müük finantseerimisasutusele ja müük väärtipaberite avaliku pakkumise teel, sealhulgas esmane avalik pakkumine (IPO);
- 9) „õiglane tulumäär“ – eeldatav sisemine tulumäär, mis on võrdne riskiga korrigeeritud diskontomääraga ning mis kajastab investeringu riskitaset ning selle kapitali laadi ja mahtu, mille investeerivad erainvestorid;
- 10) „lõplik abisaaja“ – abikõlblik ettevõtja, kes on saanud riigabimeetme kohase riskifinantseerimise raames tehtud investeringu;
- 11) „finantsvahendaja“ – mis tahes finantseerimisasutus, olenemata tema juriidilisest ja omandivormist, sealhulgas fondifondid, eraõiguslikud investeerimisfondid, avalik-õiguslikud investeerimisfondid, pangad, mikrofinantseerimisasutused ja garantiühingud;
- 12) „esimene äriine müük“ – ettevõtja esimene müük toote- või teenuseturul, välja arvatud piiratud müük turu katsetamiseks;
- 13) „esimese järjekoha kahju osa“ – kõige madalama nõudeõiguse järguga positsioon, millel on kõige suurem kahjumi teenimise risk ning mis hõlmab sihtportfelli oodatavat kahjumit;
- 14) „jätkuinvesteering“ – ühele või mitmele varasemale riskifinantseerimisinvesteeringule järgnev täiendav investeering ettevõtjasse;
- 15) „fondifond“ – fond, mis investeerib või suunab rahalised vahendid pigem teistesse fondidesse kui otse ettevõtetesse või finantsvaradesse, nagu aktsiatesse või võlakirjadesse;
- 16) „garantii“ – kirjalik leping, mis kohustab võtma vastutust kolmanda isiku kõigi või osade riski finantseerimiseks algatatud selliste uute laenuühingute eest nagu laenu- või liisinguinstrumendid ning samuti kvaasiomakapitali investeerimisvahendid;
- 17) „garantii ülemmäär“ – riikliku investori maksimaalne risk väljendatuna protsendina tagatud portfelli tehtud koguinvesteeringutest;
- 18) „garantiimäär“ – riikliku investori riigabimeetme kohase riskifinantseerimistehingu raames tehtud iga tehingu katmise protsendimäär;
- 19) „sõltumatu erainvestor“ – sõltumatu erainvestor üldise grupierandi määruse artikli 2 tähenduses;

- 20) „innovaatiline keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, kes täidab ühe järgmistest tingimustest: ta vastab kriteeriumidele, mille kohaselt saab teda käsitada „innovaatilise ettevõtjana“ üldise grupierandi määruse artikli 2 tähenduses; Euroopa Innovatsiooninõukogu on talle hiljuti andnud tipptaseme kvaliteedimärgise kooskõlas programmi „Horisont 2020“ 2018.–2020. aasta tööprogrammiga ⁽⁴³⁾ või määruse (EL) 2021/695 artikli 2 lõikega 23 ja artikli 15 lõikega 2 või ta on hiljuti saanud investeeringu Euroopa Innovatsiooninõukogu fondist, näiteks määruse (EL) 2021/695 artiklis 48 osutatud rahastamisvahendi „Accelerator“ raames ning ta on kas osalenud mõnes algatuse CASSINI ⁽⁴⁴⁾ meetmes (algatuse CASSINI meetmed „Business Accelerator“ või „Matchmaking“), saanud investeeringu algatuse CASSINI stardi- ja kasvukapitali rahastust või talle on antud CASSINI auhind ja ta täidab nende hindamiskünnised või teda on toetatud programmist „Euroopa horisont“ rahastatavate kosmosevaldkonna projektide raames, mille tulemusel on loodud idufirma;
- 21) „erasektori rahaliste vahendite finantsvõimendus“ – määr, mille ulatuses toovad riiklikud investeeringud juurde täiendavaid investeeringuid eraallikatest;
- 22) „laenuinstrument“ – kokkulepe, mille kohaselt peab laenuandja tegema laenuvõtjale kättesaadavaks kokkulepitud summa kokkulepitud ajaks ning laenuvõtja peab summa tagasi maksma kokkulepitud aja jooksul; see võib esineda laenu või muu rahastamisvahendi, sealhulgas liisingu kujul, millega tagatakse laenuandjale miinimumtootluse põhiosa;
- 23) „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, kes ei ole VKE ja kelle töötajate arv ei ole suurem kui 1 500, arvatuna vastavalt üldise grupierandi määruse I lisa artiklitele 3–6. Selle mõiste kohaldamisel käsitatakse mitut üksust ühe ettevõtjana, kui on täidetud üldise grupierandi määruse I lisa artikli 3 lõikes 3 loetletud mis tahes tingimus;
- 24) „füüsiline isik“ – muu kui juriidiline isik, kes ei ole ettevõtja ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses;
- 25) „uus laen“ – uus algatatud laenuinstrument, mille abil rahastatakse uusi investeeringuid või käibekapitali, välja arvatud i) olemasolevate laenude või ii) muud liiki rahastamise refinantseerimine;
- 26) „kvaasiomakapitali investeering“ – omakapitali ja võla vahepeale jääv rahastamisliik, mis on suurema riskiga kui kõrgema nõudeõiguse järguga võlad ja väiksema riskiga kui lihtaktsiakapital ning mille tulu omaniku jaoks põhineb peamiselt sihtettevõtja kasumil või kahjumil ning mis ei ole makseviivituse korral tagatud. Kvaasiomakapitali investeeringuid võib struktureerida tagatiseta ja allutatud laenudena, sealhulgas vahefinantseerimislaenudena, ning mõnel juhul omakapitaliks konverteeritava võlakohustusena või eelisaktsiakapitalina;
- 27) „asenduskapital“ – äriühingu olemasolevate aktsiate ostmise varasemalt investorilt või aktsionärit;
- 28) „riskifinantseerimisinvesteering“ – abikõlblikesse ettevõtjatesse uute investeeringute tegemiseks tehtavad omakapitaliinvesteeringud ja kvaasiomakapitali investeeringud, neile antavad laenud (sh liisingud) ja garantiid või nende kombinatsioon, välja arvatud täielikult erasektori investeeringud, mis on tehtud turutingimustel ja väljaspool asjaomase riigiabi meetme kohaldamisala;
- 29) „väike ja keskmise suurusega ettevõtja (VKE)“ – üldise grupierandi määruse I lisas sätestatud kriteeriumidele vastav ettevõtja;

⁽⁴³⁾ Komisjoni 27. oktoobri 2017. aasta rakendusotsus C(2017) 7124 teadusuuringute ja innovatsiooni 2014.–2020. aasta raamprogrammi „Horisont 2020“ rakendamise eriprogrammi raames aastate 2018–2020 tööprogrammi vastuvõtmise ja 2018. aasta tööprogrammi rahastamise kohta.

⁽⁴⁴⁾ Algatuse CASSINI eesmärgid on muu hulgas 1) suurendada selliste kosmosevaldkonna idufirmade arvu, kes töötavad liidu kosmosetehnoloogiat kasutades välja uuenduslikke lahendusi, 2) tagada edukus äriühingute loomisel ja 3) hõlbustada kosmosevaldkonna VKEde juurdepääsu riskikapitalile. Algatuse CASSINI meetmed hõlmavad kogu ettevõtlustsüklit ja need on üles ehitatud suunitlusega valida välja kõige uuenduslikumad ja konkurentsivõimelisemad äriideed (st välised töövõtjad kohaldavad turupõhiseid kriteeriume mentorluse pakkumiseks ja kasvu kiirendamiseks ning temaatilisi fonde haldavad riskikapitali pakkujad valivad sõltumatult ettevõtteid, millesse nad soovivad investeerida). Vt ka joonealune märkus nr 29.

- 30) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, kes ei ole VKE ja kellel on kuni 499 töötajat, arvatuna vastavalt üldise grupierandi määruse I lisa artiklitele 3–6, ning kelle aastakäive ei ületa 100 miljonit eurot või kelle aastabilanss ei ületa 86 miljonit eurot. Selle mõiste kohaldamisel käsitatakse mitut üksust ühe ettevõtjana, kui on täidetud üldise grupierandi määruse I lisa artikli 3 lõikes 3 loetletud mis tahes tingimus;
- 31) „idufirma“ – börsil noteerimata väikeettevõtja viie aasta jooksul alates tema registreerimisest, kes täidab järgmised tingimused: a) ta ei ole teise ettevõtja tegevust üle võtnud; b) ta ei ole veel kasumit jaotanud; c) ta ei ole moodustatud ühinemise teel ⁽⁴⁵⁾. Abikõlblike ettevõtjate puhul, kes ei kuulu registreerimisele, hakatakse viieaastast abikõlblikkuse perioodi arvestama hetkest, mil ettevõtja alustab majandustegevust, või hetkest, mil ta on kohustatud maksma oma majandustegevuselt maksu, olenevalt sellest, kumb on varasem;
- 32) „kogurahastamine“ – koguinvesteering, mis tehakse abikõlblikkusse ettevõtjasse ühe või mitme riskifinantseerimisinvesteeringuna, sealhulgas mis tahes riigiabimeetme kohaselt riskifinantseerimise raames tehtud jätkuinvesteeringu kujul, välja arvatud täielikult erasektori investeeringud, mis tehakse turutingimustel ja mida riigiabimeetme kohane riskifinantseerimismeede ei hõlma;
- 33) „kasumile suunatud stiimulid“ – riiklike investoritega võrreldes kasumist soodsamatel tingimustel saadud või prioriseeritud tulu.

3. RISKIFINANTSEERIMISABI SISETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE

36. ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel võib pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabi liidus teatava majandustegevuse arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.
37. Selles jaos selgitab komisjon, kuidas ta hindab vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 teatavate riskifinantseerimismeetmete kokkusobivust siseturuga. Selleks et hinnata, kas riskifinantseerimismeedet saab pidada siseturuga kokkusobivaks, teeb komisjon nimelt kindlaks, kas abimeede
- a) soodustab teatava majandustegevuse arengut (**esimene tingimus**) ega
- b) mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega (**teine tingimus**).
38. Selle kindlakstegemisel, kas esimene tingimus on täidetud, nimelt kas abi soodustab majandustegevuse arengut, võtab komisjon arvesse järgmisi aspekte:
- a) toetatud majandustegevuse kindlakstegemine (vt punkt 3.1.1);
- b) *ergutav mõju*: abi peab muutma asjaomaste ettevõtjate käitumist nii, et nad hakkavad tegelema lisategevusaladega, millega nad ilma abita ei tegeleks või tegeleksid piiratumal või muul viisil või muus kohas (vt punkt 3.1.2).
39. Kaaludes, kas täidetud on teine tingimus, nimelt kas abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega, võtab komisjon arvesse järgmisi aspekte:
- a) *vajadus riigi sekkumise järele*: abimeetmega peab kaasnema olukorra oluline paranemine, mida turg ise ei suuda saavutada, näiteks turutõrke kõrvaldamine või riskifinantseerimise tegemisel muu asjakohase takistuse, sealhulgas näiteks rahastamisele juurdepääsul esineva piirkondliku ebavõrdsuse kõrvaldamine (vt punkt 3.2.2);
- b) *abimeetme asjakohasus*: kavandatav abimeede peab olema asjakohane poliitikavahend meetme eesmärgi täitmiseks (vt punkt 3.2.3);

⁽⁴⁵⁾ Erandina punktist c loetakse käesolevate suuniste alusel abikõlblike ettevõtjate ühinemisel moodustatud ettevõtjad samuti abikõlblikuks kuni viie aasta jooksul alates kõige vanema ühinemises osaleva ettevõtja registreerimisest.

- c) *abi proportsionaalsus (võimalikult minimaalne abi)*: abi summa ja osatähtsus peavad piirduma miinimumiga, mis on vajalik selleks, et ajendada asjaomaseid ettevõtjaid täiendavalt investeerima või täiendavat tegevust ellu viima (vt punkt 3.2.4);
- d) *põhjendamatu negatiivse mõju vältimine, mida abi võib konkurentsile ja kaubandusele avaldada*: mis tahes negatiivne mõju peab olema piiratud ega tohi üles kaaluda abi positiivset mõju (vt punkt 3.2.5);
- e) *abi läbipaistvus*: liikmesriikidel, komisjonil, ettevõtjatel ja üldsusel peab olema võimalik hõlpsasti juurde pääseda kõigile asjaomastele dokumentidele ning kogu asjakohasele teabele nende alusel antava abi kohta (vt punkt 3.2.6).
40. Teatavat liiki abikavade puhul võidakse täiendavalt kehtestada nende kogumõju (vt punkt 3.2.5.3) järelhindamise nõue, nagu on kirjeldatud 4. jaos. Sellisel juhul võib komisjon kavade kestust piirata, andes võimaluse nende järgnevast pikendamisest uuesti teatada.
41. Kui riigiabiemeede, sellega seotud tingimused (sh selle rahastamismeetod, kui rahastamismeetod on riigiabiemeetme lahutamatu osa) või sellega rahastatav tegevus kujutab endast liidu õiguse asjaomase sätte rikkumist, ei saa abi pidada siseturuga kokkusobivaks ⁽⁴⁶⁾. Sellised rikkumised on muu hulgas järgmised:
- a) abi antakse tingimusel, et kasutatakse riigisisest toodetud kaupu või riigisisest osutatavaid teenuseid;
- b) abi antakse tingimusel, et finantsvahendajate, nende valitsejate või lõplike abisaajate peakontor asub asjaomase liikmesriigi territooriumil või et nad viivad oma peakontori kõnealuse liikmesriigi territooriumile üle, millega rikutakse ELi toimimise lepingu artiklit 49 asutamisevabaduse kohta ⁽⁴⁷⁾;
- c) tingimuste kehtestamine, millega rikutakse ELi toimimise lepingu artiklit 63 kapitali vaba liikumise kohta.

3.1. **Esimene tingimus: abi soodustab majandustegevuse arengut**

3.1.1. **Toetatud majandustegevuse kindlakstegemine**

42. Enamasti hõlmavad riskifinantseerimismeetmed ettevõtjaid paljudest majandussektoritest. Need meetmed aitavad tagada, et teatavatel VKEdel ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatel on juurdepääs sellisele rahastamise summale ja vormile, mis on vajalik nende majandustegevuse elluviimiseks või selle edasiarendamiseks. Seepärast teeb komisjon kindlaks riskifinantseerimismeetmega hõlmatud ettevõtjate liigid (VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad või innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad) ja sektorid.

3.1.2. **Ergutav mõju**

43. Riskifinantseerimisabi saab pidada siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui sellel on ergutav mõju. Komisjon leiab, et ilma ergutava mõjuta abi ei soodusta asjaomase majandustegevuse arengut.
44. Ergutav mõju tekib siis, kui abi ajendab abisaajat muutma oma käitumist ja alustama tegevusi, mida ta ilma abita ei teeks või teeks turutõrgete tõttu piiratumalt. Abikõlblike ettevõtjate tasandil ilmneb ergutav mõju siis, kui abi võimaldab lõplikul abisaajal kaasata rahalised vahendid, mis muidu ei oleks sellisel kujul, sellises summas või sellisel ajal tema jaoks kättesaadavad.

⁽⁴⁶⁾ Vt kohtuotsused, Euroopa Kohus, 19.9.2000, Saksamaa vs. komisjon, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, punkt 78; 22.12.2008, Régie Networks vs. Rhone Alpes Bourgogne, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, punktid 94–116; 15.4.2008, Nuova Agricast, C-390/06, ECLI:EU:C:2008:224, punktid 50 ja 51, ning 22.9.2020, Austria vs. komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, punkt 44.

⁽⁴⁷⁾ See ei piira nõuet, et finantsvahendajatel või nende valitsejatel peab olema asjaomases liikmesriigis vajalik investeerimis- ja haldustegevuse litsents või et lõplikud abisaajad peavad olema asutatud ja nende majandustegevus peab toimuma selle liikmesriigi territooriumil.

45. Riskifinantseerimismeetmega tuleb stimuleerida turul tegutsevaid investoreid pakkuma rahalisi vahendeid potentsiaalselt elujõulistele ettevõtjatele kõrgemal rahastamise tasemel kui see, mida pakutakse selliste stiimulite puudumise korral, või võtma lisariski või tegema mõlemat. Leitakse, et riskifinantseerimismeetmel on ergutav mõju siis, kui riskifinantseerimismeetmega kaasatakse turul olemasolevatest allikatest investeeringud nii, et abikõlblikele ettevõtjatele antav kogurahastamine ületab meetme eelarvet. Sellest tulenevalt peaks finantsvahendajate ja fondivalitsejate valimisel olema peamine tegur nende suutlikkus kaasata täiendavaid erasektori investeeringuid.
46. Kui rahastatud võlainstrumente kasutatakse olemasolevate laenude refinantseerimiseks, siis ei leita neil olevat ergutavat mõju ja selliste instrumentide abielemente ei saa pidada käesolevate suuniste kohaselt siseturuga kokkusobivaks.
47. Ergutava mõju hindamine on tihedalt seotud riigi sekkumise vajaduse hindamisega, mida on käsitletud punktis 3.2.2. Lisaks sõltub meetme sobivus erasektori rahaliste vahendite finantsvõimenduseks lõppkokkuvõttes meetme ülesehitusest, st sellest, kuidas on meetme raames ette nähtud riskide ja tulude jagamine riiklike ja erafinantseerijate vahel, mis on tihedalt seotud ka küsimusega, kas riigiabimeetme kohase riskifinantseeringu ülesehitus on asjakohane (vt punkt 3.2.3). Seega, kui vajadus riigi sekkumise järele on nõuetekohaselt kindlaks tehtud ja meetme ülesehitus on asjakohane, siis võib eeldada, et ergutav mõju on olemas.

3.2. **Teine tingimus: sellise ebasoovitava mõju vältimine, mis avaldub kaubandustingimustele määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega**

48. ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt c võimaldab komisjonil pidada siseturuga kokkusobivaks abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kuid üksnes siis, „kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“.
49. Siseturule avalduva negatiivse mõju hindamise käigus tuleb anda keerulisi majanduslikke ja sotsiaalseid hinnanguid. Komisjon selgitab käesolevas jaos, kuidas ta kavatseb sellega seoses oma kaalutusõigust kasutada.
50. Iga riigiabimeede moonutab juba oma olemuse tõttu konkurentsi ja mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust. Selleks et kindlaks teha, kas abi konkurentsi moonutav mõju piirdub vajaliku miinimumiga, kontrollib komisjon, kas abi on vajalik (vt punkt 3.2.2), asjakohane (vt punkt 3.2.3) ja proportsionaalne (vt punkt 3.2.4). Sellise kontrolli tegemise võimaldamiseks nõuab komisjon, et liikmesriigid esitaksid tõendid eelhinnangu vormis, nagu on kirjeldatud punktis 3.2.1.
51. Seejärel hindab komisjon kõnealuse riskifinantseerimisabi negatiivset mõju konkurentile ja kaubandustingimustele. Riskifinantseerimise valdkonnas antav abi võib nimelt põhjustada erainvestorite väljatõrjumist, avaldada moonutatavat mõju finantsvahendajate tasandil, põhjustada konkreetse tooteturu moonutusi ja avaldada tegevuse üleviimisega seotud mõju. Komisjon hindab abi negatiivset mõju konkurentile ja kaubandusele ning võrdleb seda abi positiivse mõjuga (vt punkt 3.2.5). Kui positiivne mõju kaalub üles negatiivse mõju, peab komisjon abi siseturuga kokkusobivaks.
52. Viimasena teeb komisjon kindlaks, kas abi vastab läbipaistvusnõuetele (vt punkt 3.2.6).

3.2.1. **Eelhindamise põhielemendid, mille asjaomased liikmesriigid peavad komisjonile esitama**

53. Riigiabi võib olla õigustatud üksnes juhul, kui sellega kaasneb oluline muutus, mida turg ise ei suuda saavutada, nagu turutõrke kõrvaldamine või riskifinantseerimise või investeeringu tegemisel esineva muu asjakohase takistuse kõrvaldamine.
54. Riigiabi võib olla **vajalik**, et suurendada riskifinantseerimise pakkumist olukorras, kus turg üksi ei suuda tõhusat tulemust saavutada või saavutada seda õigeaegselt. Komisjon on seisukohal, et idufirmade, VKEde või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate juurdepääsul rahastamisele ei esine üldist turutõrget, vaid ainult tõrge, mis on seotud teatavate idufirmade või VKEde rühmade ja teatavalt liiki keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatega, sõltuvalt eelkõige asjaomase liikmesriigi konkreetsest majanduslikust olukorrast ning nende tegevusvaldkonnast (nt võidakse teatavates sektorites riske üle hinnata).

55. Üldise grupierandi määruse 3. jaos on sätestatud tingimused, mille korral eeldatakse, et riskifinantseerimismeetmed aitavad kõrvaldada turutõrkeid asjakohaste ja proportsionaalsete vahenditega, avaldades samal ajal ergutavat mõju ja vähendades konkurentsimoonutused miinimumini. Nendele tingimustele vastavatest meetmetest ei pea teatama ja need arvatakse siseturuga kokkusobivaks.
56. Riskifinantseerimismeetmetest, mis ei vasta üldise grupierandi määruse 3. jaos sätestatud tingimustele, tuleb teatada, et komisjon saaks muu hulgas hinnata, kas riskifinantseerimise pakkumisel esineb turutõrkeid või muid asjakohaseid takistusi. Seepärast peavad liikmesriigid tõendama, et esineb konkreetne turutõrge või muu asjakohane takistus, mis läheb kaugemale üldise grupierandi määruse aluseks olevast õiguslikust eeldusest. Lisaks peab kavandatav riskifinantseerimismeede vastama käesolevates suunistes sätestatud siseturuga kokkusobivuse kriteeriumidele. Selleks peaks liikmesriik esitama komisjonile põhjaliku eelhindangu või vajaduse korral mitu hinnangut.
57. Põhjalik eelhindang peab põhinema objektiivsetel ja ajakohastel tõenditel ning kättesaadavatel parimatel tavadel ja meetoditel (nt dokumentide analüüs, vestlused, veebipõhised küsitlused või asjakohased kvantitatiivsed meetodid). Võimaluse korral tuleks tõendeid sel juhul trianguleerida ja kasutada neid vastastikku tugevdaval viisil, et toetada eelhindangus esitatud järeldusi. Eelhindamine peab hõlmama vähem kui kolme aastat enne riskifinantseerimis-meetmetest teatamist ja eelistatavalt peaks seda tegema sõltumatu ekspert. Eelhindamisel tuleks arvesse võtta ka sarnaste vahendite rakendamisest saadud kogemusi ja liikmesriigi tehtud varasemaid eelhindamisi. Eelhindangu koostamisel võivad liikmesriigid kasutada olemasolevat tõendusmaterjali, kui see on asjakohane, et tõendada eelhindamise käigus turutõrke olemasolu. Eelhindamisel tuleks keskenduda konkreetsele riskifinantseerimise liigile (nt omakapital või allutatud võlg), mille jaoks abimeedet kavandatakse.
58. Kavandatav riskifinantseerimismeede peaks olema abi kavandatud eesmärgi täitmiseks **asjakohane**. Seetõttu tuleb eelhindamise käigus analüüsida olemasolevaid ja võimaluse korral kavandatavaid meetmeid, mis on suunatud sama tuvastatud turutõrke või riskifinantseerimise pakkumisel esineva muu asjakohase takistuse kõrvaldamisele, võttes arvesse muude poliitikavahendite tulemuslikkust ja tõhusust. Liikmesriik peab tõendama, et tuvastatud turutõrget või muud asjakohast takistust ei ole võimalik piisavalt kõrvaldada muude poliitikavahenditega, mis ei hõlma riigiabi, või üldise grupierandi määruse kohaldamisalasse kuuluvate meetmetega.
59. Riigiabi peab olema **proportsionaalne** turutõrke või muu asjakohase takistusega, mille kõrvaldamiseks see on ette nähtud, et täita asjaomased poliitikaeesmärgid. Seepärast peaks riskifinantseerimise suurendamiseks antav abi piirduma rangelt miinimumiga, mis on vajalik eelhindamise käigus kindlaks tehtud turutõrke või muu asjakohase takistuse kõrvaldamiseks ilma abisaajatele põhjendamatu eeliseid andmata. Selliste riskifinantseerimisinvesteeringute puhul, mis ületavad abikõlbliku ettevõtja kohta üldise grupierandi määruse artiklis 21 kindlaksmääratud ülemmäära, tuleb abimeete proportsionaalsust eelhindangus üksikasjalikumalt tõendada, nagu on kirjeldatud käesolevate suuniste punktides 64 ja 65.
60. Kui riskifinantseerimismeedet rahastatakse osaliselt Euroopa Regionaalarengu Fondist, Euroopa Sotsiaalfondist või Ühtekuuluvusfondist, võib liikmesriik otsustada määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 37 lõike 2 või määruse (EL) 2021/1060 artikli 58 lõike 3 kohaselt koostatud eelhindangut (või selle osasid) uuesti kasutada. Seejärel hindab komisjon, kas esitatud tõendid vastavad käesolevate suuniste nõuetele. Kui riskifinantseerimismeedet osaliselt või täielikult kasutatakse Euroopa Innovatsiooninõukogu poolt hiljuti kvaliteedimärgise ⁽⁴⁸⁾ saanud ettevõtjate toetamiseks, et teha Euroopa Innovatsiooninõukogu fondiga kaasinvesteeringuid või programmiga „Accelerator“ ⁽⁴⁹⁾ seotud jätkuinvesteeringuid, või ettevõtjate toetamiseks, kes on kas osalenud mõnes algatuse CASSINI meetmes (algatuse CASSINI meetmed „Business Accelerator“ või „Matchmaking“), täites selle hindamiskünnised, saanud investeeringu algatuse CASSINI stardi- ja kasvukapitali rahastust või CASSINI auhinna või keda on toetatud programmist „Euroopa horisont“ rahastatavate kosmosevaldkonna projektide raames, mille tulemusel on loodud idufirma, aktsepteerib komisjon vastavalt kvaliteedimärgise ja muude Euroopa Innovatsiooninõukogu läbiviidud hoolsuskohustuse menetluse või algatuse CASSINI meetmetega kaasnevate valikumenetluste käigus saadud tõendite kasutamist eelhindangu osana.

⁽⁴⁸⁾ Kooskõlas raamprogrammi „Horisont 2020“ 2018.–2020. aasta tööprogrammiga (vt joonealune märkus nr 24) või määruse (EL) 2021/695 artikli 2 punktiga 23 ja artikli 15 lõikega 2 (vt joonealune märkus nr 26).

⁽⁴⁹⁾ Kooskõlas määruse (EL) 2021/695 artikliga 48 (vt joonealune märkus nr 26).

61. Selliste riskifinantseerimismeetmete puhul, mis ei kuulu üldise grupierandi määruse kohaldamisalasse, tuleb eelhinnangus kirjeldada turutõrke või muu asjaomase takistuse laadi ja tõendada selle olemasolu ulatuses, mis mõjutab ühte või mitut järgnevast:
- konkreetsed sihtettevõtjate kategooriad, kes ei vasta kõikidele üldise grupierandi määruse kohastele abikõlblikkuse nõuetele (vt punkti 32 alapunktid a–d);
 - alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldise grupierandi määruse tingimustele (vt punkti 32 alapunkt e);
 - finantsinstrumentid, mille ülesehituse parameetrid erinevad üldises grupierandi määruuses kirjeldatutest (vt punkti 33 alapunktid a, b ja c);
 - fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaasinvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele (vt punkti 33 alapunkt d).
62. Eelhindamise käigus tuleks kindlaks teha mõjutatud ettevõtjate liik, eelkõige nende vanus või arenguetapp, majandussektor ja geograafiline tegevuspiirkond, ning tõendada, et selliseid ettevõtjaid mõjutab konkreetne turutõrge või muu asjakohane takistus.
63. Selliste riskifinantseerimismeetmete puhul, mis on seotud finantsinstrumentidega, milles sõltumatute erainvestorite osalus on üldise grupierandi määruse artiklis 21 sätestatud määradest väiksem (vt käesolevate suuniste punkti 33 alapunkt a), tuleks eelhinnangus peale selle piisavalt üksikasjalikult hinnata erasektori rahastamise taset ja struktuuri rahastamiskõlbliku ettevõtja liigi puhul asjaomases geograafilises piirkonnas ning tõendada, et tuvastatud turutõrget või muud asjakohast takistust ei ole võimalik kõrvaldada meetmetega, mis vastavad kõikidele üldises grupierandi määruuses sätestatud erasektori osalust käsitlevatele nõuetele.
64. Peale selle tuleks riskifinantseerimisinvesteeringute puhul, mille summa ületab üldise grupierandi määruse artiklis 21 (vt käesolevate suuniste punkti 32 alapunkt e) abikõlbliku ettevõtja kohta kehtestatud piirmäära, kvantifitseerida eelhindamisel ka tuvastatud turutõrkest või muust asjakohasest takistusest tulenev rahastamispuudujääk (st abikõlblike ettevõtjate hetkel rahuldamata rahastamisnõudluse tase). Hindamine peab näitama, et rahastamispuudujääk abikõlblike ettevõtjate tasandil ületab üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäära. Selline kvantifitseerimine peaks põhinema kättesaadavatel parimatel tavadel ja meetoditel, mis võimaldavad hinnata sihtrühma kuuluvate ettevõtjate rahuldamata rahastamisnõudluse ulatust.
65. Rahastamispuudujäägi kvantifitseerimiseks tuleb analüüsida nii struktuurseid kui ka tsüklilisi (st kriisiga seotud) probleeme, mille tõttu on erasektori vahenditest rahastamise tase optimaalsest tasemest madalam. Eelkõige tuleb eelhinnangus esitada pakkumise poole põhjalik analüüs, hinnates abikõlblikele ettevõtjatele kättesaadavaid rahastamisallikaid ning võttes seejuures arvesse geograafilises sihtpiirkonnas tegutsevate olemasolevate finantsvahendajate arvu – olenemata liikmesriigist, kus vahendaja on asutatud –, nende avalik-õiguslikku või eraõiguslikku vormi ning asjaomasele turusegmendile suunatud investeeringute mahtu. Nõudluse poole hindamisel tuleks arvesse võtta potentsiaalselt abikõlblike ettevõtjate arvu ja vajaliku rahastamise keskmisi väärtusi. See analüüs peaks põhinema andmetel, mis hõlmavad riskifinantseerimismeetmest teatamisele eelnenud viit aastat, ja võimaluse korral tuleks tulemused trianguleerida, võrreldes alternatiivseid andmeallikaid.
66. Kavade puhul, mis on suunatud üksnes idufirmadele ja VKEdele enne nende esimest ärilist müüki, kohaldab komisjon eelhindamise nõudeid proportsionaalselt, eelkõige seoses nõutavate tõenditega.

3.2.2. Vajadus riigi sekkumise järele

67. Riigiabi peaks olema suunatud olukordadele, kus see võib kaasa tuua olulise muutuse, mida turg üksi ei suuda saavutada. Selleks et hinnata, kas riigiabi on kavandatud tulemuse saavutamiseks tõhus, tuleb kõigepealt kindlaks teha lahendamist vajav probleem. Liikmesriigid peaksid selgitama, kuidas on abimeetme abil võimalik tõhusalt vähendada tuvastatud takistust ja eelkõige mis tahes turutõrget, mis takistab turupoolset piisavat riskifinantseerimist.

68. Riskifinantseerimismeede võib olla põhjendatud üksnes juhul, kui see on suunatud konkreetsele turutõrkele või muule asjakohasele takistusele, mida on eelhinnangus kirjeldatud. Komisjon leiab, et sellised turutõrked või takistused võivad esineda eelkõige, kuid mitte ainult nende tegevust alustavate VKEde puhul, kes hoolimata oma kasvuväljavaadetest ei suuda investoritele oma krediitvõimelisust või äriplaanide usaldusväärsust tõendada. Sellise turutõrke või takistuse ulatus võib erineda nii mõjutatud äriühingute kui ka nende kapitalinõuete poolest, sõltuvalt sektorist, kus nad tegutsevad. Need turutõrked ja takistused võivad eriti mõjutada kõrgtehnoloogilist sektorit või uuendusliku keskkonnahoidliku või digitehnoloogia sektorit. Teabe asümmeetria tõttu võib turul olla raske hinnata selliste idufirmade ja VKEde riski/tuluprofiili ja nende suutlikkust teenida riskiga korrigeeritud tulu. Raskustega, mida need VKEd kogevad teabe jagamisel oma projektide kvaliteedi kohta, nende tajutava riskantsusega ja nõrga krediitvõimelisusega kaasnevad suured tehingu- ja esinduskulud ning need võivad suurendada investori soovimatust riske võtta. Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad võivad seista silmitsi sarnaste raskustega ja neid võib seetõttu mõjutada sama turutõrge või takistus.
69. Seepärast tuleb riskifinantseerimismeede välja töötada nii, et see kõrvaldaks eelhindamisel kindlaks tehtud konkreetse turutõrke või muu asjakohase takistuse, eelkõige seoses abikõlblike ettevõtjatega asjaomases sihtrenguetapis, geograafilises piirkonnas ja vajaduse korral majandussektoris.
70. Tagamaks, et meetme rakendamisse kaasatud finantsvahendajad tegelevad kindlakstehtud turutõrgetega, tuleb hoolsuskohustuse alusel kindlustada, et ärilises mõttes usaldusväärne investeerimisstrateegia oleks suunatud seatud poliitikaeesmärgi täitmisele ja järgiks kindlaksmääratud abikõlblikkusnõudeid ja rahastamispiiranguid. Eelkõige peavad liikmesriigid välja valima sellised finantsvahendajad, kes suudavad tõendada, et nende kavandatud investeerimisstrateegia on ärilises mõttes usaldusväärne ja hõlmab asjakohaseid riskide hajutamise põhimõtteid, mille eesmärk on saavutada majanduslik elujõulisus ning tõhus maht nii investeringu suuruse kui ka territoriaalse ulatuse mõttes.

3.2.2.1. Meetmed, mis on suunatud üldise grupierandi määruse kohaldamisalasse mittekuuluvate ettevõtjate kategooriatele

71. Rahastamisele juurdepääsuks antava abi puhul piirdub üldise grupierandi määruse kohaldamisala VKEdega. Teatavad ettevõtjad, kelle töötajate arv või finantskünnised või mõlemad ületavad VKEde määratluses esitatud piirmäärasid, võivad siiski seista silmitsi samasuguste rahastamispiirangutega.
- a) *Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad*
72. Abikõlblike ettevõtjate ringi laiendamine riskifinantseerimismeetme kohaldamisel nii, et sellesse kuuluksid lisaks VKEdele väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, võib olla põhjendatud, kui see stimuleerib erainvestoreid investeerima mitmekesisemasse portfelli ning pakkuma paremaid sisenemis- ja väljumisvõimalusi. Väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaasamine portfelli vähendab tõenäoliselt portfelli riskantsust ja sellest tulenevalt suurendab investeringutelt saadavat tulu. Sellepärast võib see olla eriti tõhus viis institutsionaalsete investorite ligimeelitamiseks varajases arenguetapis olevate riskantsemate ettevõtete puhul.
73. Nendel põhjustel ja tingimusel, et eelhinnang sisaldab selle kohta asjakohaseid majanduslikke tõendeid, võib väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate toetamine olla põhjendatud. Komisjon võtab oma hinnangus arvesse sihtettevõtjate tööjõu- ja kapitalimahukust ning samuti muid kriteeriume, mis kajastavad väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid mõjutavaid konkreetseid rahastamispiiranguid (nt piisav tagatis suure laenu saamiseks või märkimisväärse väliskapitali vajadus arenguks ja juurutamiseks).
- b) *Innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad*
74. Teatavatel juhtudel võivad ka keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad seista silmitsi rahastamispiirangutega, mis on võrreldavad VKEsid mõjutavate piirangutega. Nii võib juhtuda näiteks selliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate puhul, kes samaaegselt tootmisrajatistesse tehtavate alginvesteringutega tegelevad teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooniga (sh turustamisprojektidega) ning kelle varasemat tegevust käsitlevad andmed ei võimalda potentsiaalsetel investoritel teha asjakohaseid järeldusi sellise tegevuse tulemustega seotud tulevaste turuväljavaadete kohta, sest need turud arenevad või hõlmavad kõrgetasemelist tehnoloogilist elementi, millega

seotud riski on keeruline hinnata (nt kosmose- ja kaitsevaldkonnad). Sellistel juhtudel võivad innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad vajada riigiabi hõlmavat riskifinantseerimist, et viia nende tootmisvõimsus sellisele jätkusuutlikule tasemele, et nad suudavad ise erasektori rahastamist ligi meelitada. Lisaks sellele kehtib punkti 3.2.2.1 alapunktis a tehtud tähelepanek ka innovaatiliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate suhtes: nende kaasamine finantsvahendaja investeerimisportfelli võib olla tõhus viis, kuidas finantsvahendaja saab pakkuda mitmekesisemaid investeerimisvõimalusi, mis pakuvad huvi laiemale potentsiaalsete investorite ringile.

c) *VKEd, kes saavad esialgse riskifinantseerimisinvesteeringu siis, kui nad on tegutsenud mis tahes turul pikema aja vältel kui üldises grupierandi määrukses kehtestatud abikõlblikkuse periood*

75. Teatavat liiki ettevõtjaid võib siiski käsitada veel laienemis- või varajases arengujärgus olevate ettevõtjatena, kui nad ei ole isegi oma märkimisväärselt pikaajalisest olemasolust hoolimata piisavalt tõendanud oma potentsiaali teenida tulu või nende varasema tegevuse kohta ei ole piisavalt kindlaid tõendeid ja neil ei ole tagatist. See võib juhtuda eelkõige suure riskiga sektorites, näiteks biotehnoloogia-, kosmose-, kaitse-, kultuuri- ja loomesektoris, ning võimalik, et üldisemalt innovaatiliste VKEde, sealhulgas keskkonnahoidlikule või digitehnoloogiale keskendunud või sotsiaalse innovatsiooniga tegelevate VKEde puhul⁽⁵⁰⁾. Peale selle võivad ettevõtjad, kellel on piisavalt sisemist omakapitali oma esialgse tegevuse rahastamiseks, vajada ettevõttevälisest rahastamist alles hilisemas etapis, näiteks selleks, et suurendada oma tootmisvõimsust väikesemahulisest äritegevusest suuremama-huliseks äritegevuseks. See võib nõuda suuremat investeeringut, kui nad suudavad enda vahenditest katta.

76. Seepärast võib olla võimalik lubada võtta meetmeid, mille kohaselt alginvesteering tehakse pärast üldise grupierandi määrukses artiklis 21 kehtestatud abikõlblikkuse perioodi. Sellisel juhul võib komisjon nõuda, et meetme puhul oleksid selgelt kindlaks määratud abikõblilike ettevõtjate kategooriad, pidades silmas eelhinnangus esitatud tõendeid selliseid ettevõtjaid mõjutava konkreetse turutõrke olemasolu kohta.

d) *Idufirmad ja VKEd, kes vajavad riskifinantseerimisinvesteeringut summas, mis ületab üldises grupierandi määrukses sätestatud ülemmäära*

77. Üldise grupierandi määrukses artikliga 21 on ette nähtud riskifinantseerimise maksimaalne kogusumma abikõbliliku ettevõtja kohta ning see hõlmab ka jätkuinvesteeringuid. Kuid teatavates tööstusharudes, kus eelnevate teadusuuringute või investeeringutega kaasnevad kulud on suhteliselt suured (nt kosmose-, kaitse-, bioteaduste või keskkonnahoidliku tehnoloogia või taastuvenergiasektoris), ei pruugi see summa olla piisav kõigi vajalike investeeringute tagamiseks ja idufirma või VKE jätkusuutliku kasvu toetamiseks. Seetõttu võib teatavatel tingimustel olla põhjendatud, et abikõblilikesse ettevõtjatesse lubatakse teha suuremaid koguinvesteeringuid.

78. Nimelt võib riskifinantseerimismeetmetega anda üldises grupierandi määrukses täpsustatud maksimaalsest kogusummast suuremat toetust, tingimusel et ettenähtud toetussumma kajastab sihtsektorite või -territooriumide eelhindamise käigus kindlaks tehtud ja kvantifitseeritud rahastamispuudujäägi suurus ja laadi. Sellisel juhul võtab komisjon arvesse sihtsektorite kapitalimahukust ja/või teatavatesse geograafilistesse piirkondadesse tehtavate investeeringutega kaasnevaid suuremaid kulusid.

e) *Alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldises grupierandi määrukses sätestatud tingimustele*

79. Komisjon tunnistab, et alternatiivsed kauplemisplatvormid on VKEde rahastamise turu oluline osa, sest nad meelitavad VKEdesse uut kapitali ja hõlbustavad varasemate investorite väljumist⁽⁵¹⁾. Üldises grupierandi määrukses tunnistatakse nende tähtsust, hõlbustades nende tegevust kas rahaliste fiskaalstiimulite kaudu, mis on

⁽⁵⁰⁾ Sotsiaalse innovatsiooni näiteid on esitatud joonealuses märkuses nr 7. VKEde innovaatsilisust hinnatakse üldise grupierandi määrukses artiklis 2 esitatud määratluse alusel.

⁽⁵¹⁾ Komisjon tunnistab, et idufirmadele mõeldud rahastamise ligimeelitamisel suureneb ühisrahastamisplatvormide tähtsus. Seega, kui turutõrke olemasolu on kindlaks tehtud ning ühisrahastamisplatvormil on eraldiseisvast juriidilisest isikust haldur, võib komisjon analoogia põhjal kohaldada alternatiivsete kauplemisplatvormide suhtes kohaldatavaid eeskirju. See kehtib samamoodi ka fiskaalstiimulite suhtes, mille abil soodustatakse investeerimist selliste ühisrahastamisplatvormide kaudu. 10. novembril 2020 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. oktoobri 2020. aasta määrus (EL) 2020/1503, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937 (ELT L 347, 20.10.2020, lk 1). Eeldatakse, et see suurendab ühisrahastuse kui uuendusliku rahastamisvormi kättesaadavust.

mõeldud nendel platvormidel noteeritud ettevõtjatesse investeerivatele füüsilistele isikutele, või võimaldades starditoetuse andmist platvormihaldurile, tingimusel et asjaomane kauplemisplatvormi haldur kvalifitseerub väikeettevõtjana ja toetuse summa ei ületa konkreetseid künniseid.

80. Kuid alternatiivsete kauplemisplatvormide haldurid ei pruugi asutamise ajal tingimata olla väikeettevõtjad. Samuti ei pruugi üldise grupierandi määruse kohaselt lubatava starditoetuse maksimaalne summa olla piisav, et toetada platvormi asutamist. Peale selle võib olla vaja pakkuda fiskaalstiimuleid juriidilisest isikust investoritele, et meelitada ligi piisavalt rahalisi vahendeid uute platvormide asutamiseks ja kasutuselevõtmiseks. Lisaks sellele ei pruugi platvorm noteerida ainult VKEsid, vaid ka ettevõtjaid, kelle puhul on VKEde määratluse kohased künnised ületatud.

81. Seetõttu võib teatavatel tingimustel olla põhjendatud, et lubatakse anda fiskaalstiimuleid juriidilisest isikust investoritele eesmärgiga toetada kauplemisplatvormide haldureid, kes ei ole väikeettevõtjad, teha alternatiivsete kauplemisplatvormide loomisesse investeringuid, mis on suuremad üldises grupierandi määrukses starditoetusele ette nähtud piirmääradest, või anda abi sellistele alternatiivsetele kauplemisplatvormidele, mille puhul on enamiku kaubeldavaid finantsinstrumente emiteerinud VKEd. Sellisel juhul peab eelhindamine näitama konkreetse turutõrke või muu asjakohase takistuse olemasolu, mis mõjutab selliseid platvorme asjaomasel geograafilisel turul.

3.2.2.2. Meetmed, mille ülesehituse parameetrid ei ole kooskõlas üldise grupierandi määruksiga

a) *Finantsinstrumendid, mille puhul on sõltumatu erainvestori osalus väiksem üldises grupierandi määrukses ette nähtud määradest*

82. Konkreetsetes piirkondades või liikmesriikides ettevõtjaid mõjutavad turutõrked või muud asjakohased takistused võivad olla tuntavamad VKEde rahastamise turu suhtelise mahajäämuse tõttu neis piirkondades võrreldes muude piirkondadega samas liikmesriigis, teistes liikmesriikides või mujal maailmas. Nii võib see olla eelkõige liikmesriikides, kus puuduvad tunnustatud ametlikud riskikapitali pakkuvad investorid, erakapitalifondid või äriinglid. Selliste meetmete puhul, mille eesmärk on need struktuursed takistused kõrvaldada, võib komisjon nõustuda üldise grupierandi määruks artikliga 21 ette nähtud määradest väiksema sõltumatute erainvestorite osalusega, kui on täidetud käesolevate suuniste punktis 25 sätestatud tingimus.

83. Samuti võib komisjon aktsepteerida riskifinantseerimismeetmeid, millega võimaldatakse sõltumatute erainvestorite osalemist üldise grupierandi määruks artiklis 21 sätestatud väiksemas mahus, kui liikmesriik on tõendanud, et esineb suurem turutõrge või muu asjakohane takistus, ning eelkõige juhul, kui need meetmed on suunatud spetsiaalselt VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis, tingimusel et osalevad erainvestorid kannavad tegelikult märkimisväärse osa investeringuga kaasnevatest riskidest.

b) *Finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid ületavad üldises grupierandi määrukses sätestatud künniseid*

84. Üldist grupierandi määrust võib kohaldada meetmete puhul, mille kohaselt on võrdse kohtlemise põhimõtet mittejärgiv kahjumi jagamine riiklike ja erainvestorite vahel korraldatud nii, et piiratakse riiklike investorite esimese järjekoha kahju. Samamoodi piiratakse garantiide puhul grupierandiga garantiimäära ja riikliku investori kantavat kogukahju.

85. Teatavatel juhtudel võib aga riiklik rahastamine riskantsemaid finantseerimispositsioone võttes võimaldada erainvestoritel või erasektori laenuandjatel pakkuda täiendavat rahastamist. Hinnates meetmeid, mille ülesehituse finantsparameetrid ületavad üldises grupierandi määrukses sätestatud ülemmäärasid, võtab komisjon arvesse mitut tegurit, mis on esitatud käesolevate suuniste punktis 3.2.3.2.

c) *Muud finantsinstrumendid peale garantiide, mille puhul valitakse investoreid, finantsvahendajaid ja nende valitsejaid, eelistades langusriski kaitset asümmeetrilisele kasumi jagamisele*

86. Üldise grupierandi määruse artikli 21 kohaselt peab finantsvahendajate, samuti investorite või fondivalitsejate valik toimuma avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetluse alusel, millega nähakse ette sõnaselged poliitikaeesmärgid, mida meetmega täita soovitakse, ning selliste eesmärkide täitmiseks välja töötatud finantsparameetrite liik. See tähendab, et finantsvahendajad või nende valitsejad tuleb valida menetluse teel, mis on kooskõlas direktiiviga 2014/24/EL. Kui kõnealune direktiiv ei ole kohaldatav, tuleb valikumenetlusega tagada suurim võimalik valik kvalifitseeritud finantsvahendajaid või fondivalitsejaid. Eelkõige peab selline menetlus võimaldama asjaomasel liikmesriigil võrrelda finantsvahendajate või fondivalitsejate ja võimalike erainvestorite vahel läbiräägitavaid tingimusi tagamaks, et riskifinantseerimismeetmega meelitatakse erainvestoreid ligi võimalikult väikese riigiabiga või et kõrvalekaldumine võrdse kohtlemise põhimõtte kohastest tingimustest oleks minimaalne, lähtudes realistlikust investeerimisstrateegiast.

87. Üldise grupierandi määruse artikli 21 kohaselt peavad valitsejate valimise puhul kohaldatavad kriteeriumid hõlmama nõuet, mille kohaselt eelistatakse muude instrumentide puhul peale garantiide langusriski kaitsele kasumijagamist, et piirata valitseja kallutatust ülemäärase riskivõtmise suunas, kui ta valib ettevõtjaid, kellesse investeerida. Sellega soovitakse tagada, et olenemata sellest, milline finantsinstrumendi vorm meetmega valitakse, tuleb erainvestorite või erasektori laenuandjate mis tahes sooduskohtlemise hindamise puhul võtta arvesse avalikke huvisid, mis seisnevad kaasatud riikliku kapitali taaskasutamises ja meetme pikaajalises finantsilises jätkusuutlikkuses.

88. Teatavatel juhtudel võib siiski olla vajalik eelistada langusriski kaitset, nimelt juhul, kui meede on suunatud idufirmadele või teatavatele sektoritele, kus VKEde makseviivituse määr on kõrge. Nii võib olla meetmete puhul, mis on suunatud oluliste tehnoloogiliste töketega silmitsi seisvatele sektoritele või sellistele sektoritele, kus ettevõtjad sõltuvad suurel määral ühest projektist, mis vajab suuri eelnevaid investeringuid ja millega kaasneb suur risk (nt kosmose- ja kaitsevaldkonna ökosüsteem ning kultuuri- ja loomesektorid). Langusriski kaitsemehhanismide eelistamine võib olla põhjendatud ka meetmete puhul, mida rakendatakse fondifondide kaudu ja mille eesmärk on meelitada ligi erainvestoreid sellel tasandil, või meetmete puhul, mis on suunatud VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis.

d) *Fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaasinvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele*

89. Kuigi üldise grupierandi määrusega on hõlmatud fiskaalstiimulid, mida võimaldatakse sõltumatutele erainvestoritele, kes on füüsilised isikud määruse artikli 2 tähenduses ning pakuvad abikõlblikele idufirmadele ja VKEdele riskifinantseerimist otse või kaudselt, võivad liikmesriigid pidada asjakohaseks kehtestada meetmed, millega nähakse ette samalaadsed stiimulid juriidilisest isikust sõltumatutele erainvestoritele. Erinevus seisneb asjaolus, et juriidilisest isikust investorid on ettevõtjad ELi toimimise lepingu artikli 107 tähenduses. Seepärast peab meetme suhtes kohaldama teatavaid piiranguid (nagu on sätestatud punktides 3.2.3.3 ja 3.2.4.2) eesmärgiga tagada, et juriidilisest isikust investorite tasandil püsiks abi proportsionaalne ja et sellel oleks tegelik ergutav mõju.

90. Finantsvahendajad ja nende valitsejad võivad fiskaalstiimulist kasu saada ainult sel määral, mil nad tegutsevad kaasinvestorite või kaaslaenuandjatena. Fiskaalstiimuleid ei tohi võimaldada seoses teenustega, mida finantsvahendaja või selle valitsejad osutavad meetme rakendamiseks.

3.2.3. Abimeetme asjakohasus

91. Kavandatav abimeede peab olema asjakohane poliitikavahend abi kavandatud eesmärgi täitmiseks, mis tähendab, et ei tohi olla sobivamat ja vähem moonutatavat poliitika- või abivahendit, millega saaks saavutada sama tulemuse.

3.2.3.1. Asjakohasus võrreldes muude poliitika- ja abivahenditega

92. Selleks et kõrvaldada kindlakstehtud turutõrge või muu asjakohane takistus ja aidata täita meetmega taotletavad poliitikaeesmärgid, peab kavandatud riskifinantseerimismeede olema asjakohane vahend. Riskifinantseerimismeetme konkreetse vormi valik peab olema liikmesriigi poolt eelhindamise raames esitatud tõenditega nõuetekohaselt põhjendatud.
93. Esimese sammuna kaalub komisjon, kas ja mil määral võib riskifinantseerimismeedet pidada asjakohaseks vahendiks võrreldes muude poliitikavahenditega, mille eesmärk on soodustada riskifinantseerimise pakkumist abikõlblikele ettevõtjatele. Riigiabi ei ole ainus liikmesriikide käsutuses olev poliitikavahend, millega hõlbustada riskifinantseerimise pakkumist abikõlblikele ettevõtjatele. Liikmesriigid võivad kasutada muid, täiendavaid poliitikavahendeid nii pakkumise kui ka nõudluse poolel, näiteks regulatiivseid meetmeid finantsturgude toimimise hõlbustamiseks, ärikeskkonna parandamise meetmeid, nõustamisteenuseid investeerimisvalmiduseks või riiklikke investeringuid, mis vastavad turumajandusliku investori põhimõttele.
94. Teise sammuna kaalub komisjon, kas kavandatud meede on asjakohasem kui sama turutõrget või muud asjakohast takistust käsitlevad alternatiivsed riigiabiinstrumentid. Sellega seoses leitakse üldiselt, et finantsinstrumentid moonutavad konkurentsi vähem kui otsetoetused ning on seetõttu asjakohasemad instrumentid. Kuid riigiabi võib riskifinantseerimise pakkumise hõlbustamiseks anda eri kujul, näiteks valikuliste fiskaalinstrumentidena või soodustingimustel võimaldatavate finantsinstrumentidena, sealhulgas mitmesuguste omakapitali-, laenu- või garantii-instrumentidena, millel on erinevad riski-tulu omadused, samuti mitmesuguste pakkumisviiside ja rahastamisstruktuuride kaudu, mille asjakohasus sõltub sihtetevõtjate ja rahastamispuudujäägi laadist. Seepärast hindab komisjon, kas meetme ülesehitusega nähakse ette tõhus rahastamisstruktuur, võttes arvesse fondi investeerimisstrateegiat, et tagada jätkusuutlik toimimine.
95. Sellega seoses peab komisjon positiivseks meetmeid, mis hõlmavad piisavalt suuri fonde portfelli suuruse, geograafilise katvuse (eelkõige kui fondid tegutsevad mitmes liikmesriigis) ja mitmekesistamise mõttes, kuna sellised fondid võivad olla tõhusamad ja seega ka erainvestorite jaoks atraktiivsemad võrreldes väiksemate fondidega. Neile tingimustele võivad vastata teatavad fondifondide struktuurid, kui saavutatav oluline tõhususe suurenemine tasakaalustab erinevatest vahendustasemetest tulenevad koguhalduskulud.

3.2.3.2. Finantsinstrumentide asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused

96. Nende finantsinstrumentide asjakohasuse kindlaksmääramiseks, mille ülesehituse parameetrid ei kuulu üldise grupierandi määruse kohaldamisalasse, kaalub komisjon käesolevate suuniste punktides 97–121 sätestatud tingimusi.
97. Esiteks tuleb meetmega kaasata turuosalistelt täiendavat rahastamist. Üldise grupierandi määruse artiklis 21 sätestatud väiksemad sõltumatute erainvestorite investeringu miinimummäärad võivad olla põhjendatud ainult juhul, kui eelhinna kohaselt on tegemist tuntavama turutõrkega või muu eelhindamise käigus kindlaks tehtud asjakohase takistusega (vt punkt 3.2.1). Sellega seoses tuleks eelhinna lisaks hinnata piisavalt üksikasjalikult erasektori vahendite pakkumise ulatust ja struktuuri abikõlbliku ettevõtja liigi puhul asjaomases geograafilises piirkonnas (vt punkt 63). Lisaks tuleb näidata, et meetmega võimendatakse täiendavaid erasektori rahalisi vahendeid, mida ei oleks vastasel juhul pakutud või mida oleks pakutud erineval kujul, muus summas või teistsugustel tingimustel.
98. Riskifinantseerimismeetmete puhul, mis on suunatud konkreetselt neile idufirmadele ja VKEdele, kes ei ole tegutsenud ühelgi turul, ⁽²⁾ võib komisjon nõustuda olukorraga, kus sõltumatute erainvestorite osaluse määr on nõutavatest määradest madalam. Teise võimalusena võib komisjon selliste investeerimissihtide puhul nõustuda olukorraga, kus erasektori osalus ei ole sõltumatut laadi, st et erasektori vahenditest rahastamist pakub näiteks abi saava ettevõtja omanik. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib komisjon nõustuda erasektori osalusega, mille

⁽²⁾ See hõlmab kõiki idufirmasid ja VKEsid, kes ei ole veel teinud oma esimest ärilist müüki (nagu on määratletud käesolevate suuniste punkti 35 alapunktis 12).

määr on üldises grupierandi määruuses sätestatud madalam, ka abikõlblike ettevõtjate puhul, kes on turul tegutsenud lühema aja vältel kui üldise grupierandi määruuse artiklis 21 kehtestatud abikõlblikkuse periood, võttes arvesse eelhinnangus esitatud majanduslikke tõendeid asjaomase turutõrke või muu asjakohase takistuse kohta.

99. Riskifinantseerimismeede, mis on suunatud abikõlblikele ettevõtjatele, kes on tegutsenud mis tahes turul pikema aja vältel kui üldise grupierandi määruuse artiklis 21 kehtestatud abikõlblikkuse periood, peab esimese riskifinantseerimisinvesteeringu tegemise ajal hõlmama asjakohaseid ajalisi piiranguid või muid sihtettevõtjate arenguetaipiga seotud objektiivseid kvalitatiivseid kriteeriume. Selliste investeeringu sihtide puhul nõuab komisjon tavaliselt, et erasektori osaluse määr oleks vähemalt 60 %.
100. Teiseks võtab komisjon kavandatud erasektori osaluse määra kõrval arvesse ka riskide ja tulude jagamist riiklike ja erainvestorite vahel. Sellega seoses peab komisjon positiivseks meetmeid, millega kahju jagatakse investorite vahel võrdse kohtlemise põhimõtte alusel ja erainvestorid saavad üksnes kasumile suunatud stiimuleid. Komisjon võtab nõuetekohaselt arvesse, et suuremate turutõrgete korral võib siiski olla vajalik kahju jagamine muu kui võrdse kohtlemise põhimõtte alusel. Lähtutakse põhimõttest, et mida rohkem sarnaneb riskide ja tulude jagamine tegelikele äritavadele, seda tõenäolisem on, et komisjon nõustub erasektori madalama osaluse määraga.
101. Kolmandaks kaalub komisjon, millisel rahastamisstruktuuri tasandil soovitakse meetmega erasektori investeeringut võimendada. Fondifondide tasandil võib suutlikkus erasektori vahenditest rahastamist ligi meelitada sõltuda langusriski kaitse mehhanismide laialdasemast kasutamisest. Samas võib liigne toetumine sellistele mehhanismidele moonutada abikõlblike ettevõtjate valimist ja tulemused ei pruugi olla tõhusad, kui erainvestorid sekkuvad ettevõtetesse tehtavate investeeringute tasandil ja tehingupõhiselt.
102. Hinnates meetme konkreetse ülesehituse asjakohasust, võib komisjon võtta arvesse valitud erainvestorite kantava jääkriski osatähtsust võrreldes riikliku investori kantava oodatava ja ootamatu kahjuga ning samuti oodatava tulu tasakaalu riikliku ja erainvestori vahel. Seega võib teistsugune riski- ja tuluprofiil olla aktsepteeritav, kui see suurendab erainvesteeringut maksimumini, kahjustamata samas investeerimisotsuste tõelist kasumile orienteeritud laadi.
103. Neljandaks tuleb stiimulite konkreetne laad kindlaks määrata finantsvahendajate ja samuti fondivalitsejate või investorite avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikumenetluse käigus. Ühtlasi tuleks nõuda, et fondifondide valitsejad võtaksid oma investeerimisvõitluse osana õigusliku kohustuse määrata abikõlblike finantsvahendajate, fondivalitsejate või investorite valimise konkureeriva menetluse raames kindlaks eelistingimused, mida võidakse kohaldada allfondide tasandil.
104. Meetme ülesehituse aluseks olevate konkreetsete finantstingimuste vajalikkuse tõendamiseks võidakse liikmesriikidelt nõuda tõendite esitamist selle kohta, et erainvestorite valimise menetluses taotlesid kõik menetluse osalised üldise grupierandi määruusega reguleerimata tingimuste kohaldamist, või selle kohta, et konkurss ebaõnnestus.
105. Viieandaks võib finantsvahendaja või fondivalitseja kaasinvesteerida koos liikmesriigiga, kui sellise kaasinvesteeringu tingimustega on välistatud mis tahes potentsiaalne huvide konflikt. Finantsvahendaja peab investeerima vähemalt 10 % ulatuses esimese järjekoha kahju osasse. Selline kaasinvesteering võib aidata tagada, et investeerimisotsused on asjakohaste poliitikaeesmärkidega kooskõlas. Üks valikukriteerium võib olla valitseja suutlikkus investeerida enda vahenditest.
106. Kuuendaks tuleb võlainstrumente kasutavate riskifinantseerimismeetmetega näha ette mehhanism, millega tagatakse, et finantsvahendaja kannab kõik riigilt saadud eelised üle lõplikule abisaajale, näiteks madalamate intressimäärade ja leevendatud tagatisnõuete kujul või nende kahe kombineerimise kaudu. Finantsvahendaja võib eelise üle kanda ka sellistesse ettevõtjatesse investeerides, kes finantsvahendaja sisemiste hindamiskriteeriumide

kohaselt on küll potentsiaalselt elujõulised, kuid kes kuuluksid riskiklassi, kuhu vahendaja riskifinantseerimismeetme puudumise korral ei investeeriks. Eelise edasikandmise mehhanism peab hõlmama asjakohaseid järelevalvemeetmeid, samuti tagasinõudemehhanismi ⁽⁵³⁾ või samaväärset lepingulist mehhanismi.

107. Tagamaks, et riskifinantseerimismeetmes osalevad finantsvahendajad täidavad asjakohased eesmärgid, peab finantsvahendaja investeerimisstrateegia olema kooskõlas meetme eesmärkidega. Valikumenetluse käigus peavad finantsvahendajad näitama, kuidas nende kavandatud investeerimisstrateegia võib aidata eesmärke ja sihte saavutada. Lisaks sellele peab liikmesriik tagama, et vahendajate investeerimisstrateegia on alati kooskõlas kokkulepitud eesmärkidega, kasutades selleks näiteks asjakohaseid järelevalve- ja aruandlusmehhanisme ning riiklike investorite esindajate osalemist finantsvahendaja esindusorganites, näiteks järelevalvenõukogus või nõuandekogus. Asjakohase juhtimisstruktuuriga tuleb tagada, et investeerimisstrateegia oluliseks muutmiseks on vaja liikmesriigi eelnevat nõusolekut. Kahtluse vältimiseks ei tohi liikmesriik otseselt osaleda konkreetsete investeerimisotsuste ja investeeringust väljumise otsuste tegemisel.
108. Liikmesriigid võivad riskifinantseerimismeetme osana kasutada erinevaid finantsinstrumente, näiteks omakapitali- ja kvaasiomakapitali investeeringuid, laenuinstrumente või võrdse kohtlemise põhimõttest mittelähtuvaid garantiisid. Punktides 109–121 on esitatud elemendid, mida komisjon võtab selliste konkreetsete finantsinstrumentide hindamisel arvesse.
- a) *Omakapitaliinvesteeringud*
109. Omakapitaliinvesteeringu instrumendid võivad esineda ettevõttesse tehtavate omakapitaliinvesteeringute või kvaasiomakapitali investeeringute kujul, millega investor ostab (osa) asjaomase ettevõtja omandiõigusest. ⁽⁵⁴⁾
110. Omakapitaliinstrumentidel võib olla erinevaid asümmeetrilisi tunnusoone, mille alusel koheldakse investoreid erinevalt, sest mõned võivad osaleda riskide ja tulude jagamises suuremal määral kui teised. Selleks et maandada erainvestorite riske, võib meetmega pakkuda kasumile suunatud kaitset (riiklik investor loobub osast tulust) või osalist kaitset kahjumi eest (piirates erainvestori kahjumit) või kasutada nende kahe kombinatsiooni.
111. Komisjoni arvates aitavad kasumile suunatud stiimulid riiklike ja erainvestorite huve paremini tasakaalus hoida. Seevastu langusriski kaitse korral, mille puhul riiklikku investorit võib ohustada kehvade tulemuste risk, ei pruugi huvid olla tasakaalus ning sellega võib kaasneda sobimatute finantsvahendajate või investorite valimine.
112. Komisjon leiab, et tululaega, ⁽⁵⁵⁾ ostuoptsiooniga ⁽⁵⁶⁾ ja asümmeetrilise tulujagamisega omakapitaliinstrumendid ⁽⁵⁷⁾ kujutavad endast head stiimulit eelkõige olukordades, mida iseloomustab leebem turutõrge.
113. Omakapitaliinstrumendid, mille puhul ei järgita kahjumi jagamisel võrdse kohtlemise põhimõtet ja mis ületavad üldises grupierandi määruuses sätestatud piirmäärasid, võivad olla õigustatud vaid meetmete puhul, mis käsitlevad eelhinnangus kindlaks määratud suuri turutõrkeid, näiteks kõrgtehnoloogilistes sektorites, või muid asjakohaseid takistusi, näiteks meetmete puhul, mis on suunatud peamiselt idufirmadele ja VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis. Selleks et vältida ülemäärast kaitset langusriski eest, peab riikliku investori esimese järjekoha kahju positsioon olema piiratud.

⁽⁵³⁾ Tagasinõudemehhanism või samaväärne lepinguline mehhanism on kokkulepe, mille kohaselt peab vahendaja tagastama riigilt saadud eelise, mida ta ei ole nõuetekohaselt edasi andnud lõplikule abisaajale.

⁽⁵⁴⁾ Kahtluste vältimiseks ja kooskõlas üldise grupierandi määruse artikliga 21 ei tohi omakapitaliinvesteeringute ja kvaasiomakapitali investeeringute puhul kasutada likviidsuse juhtimise eesmärgil rohkem kui 30 % finantsvahendaja kapitali sissemaksete ja sissenõudmata märgitud kapitali koondsummast.

⁽⁵⁵⁾ Riikliku investori tululagi teataval eelnevalt kindlaks määratud tasemel: kui eelnevalt kindlaks määratud tulumäär ületatakse, jagatakse seda määra ületav tulu ainult erainvestorite vahel.

⁽⁵⁶⁾ Riigi valduses olevate aktsiate ostuoptsioon: erainvestoritele antakse õigus kasutada ostuoptsiooni, et osta välja riigi investeeringuosa eelnevalt kindlaks määratud täitmishinnaga.

⁽⁵⁷⁾ Asümmeetriline tulujagamine: raha saadakse võrdsetel tingimustel nii riiklikelt kui ka erainvestoritelt, kuid tulu jagatakse selle tekkimisel asümmeetriliselt. Erainvestorid saavad jaotatavast tulust suurema osa kui see, mille nad peaksid saama proportsionaalselt oma vastava osalusega, ning seda eelnevalt kindlaks määratud tasemeni.

b) *Rahastatud võlainstrumentid: laenud*

114. Riskifinantseerimismeede võib hõlmata laenude andmist kas finantsvahendajate või lõplike abisaajate tasandil.
115. Rahastatud võlainstrumentid võivad esineda eri kujul, sealhulgas allutatud laenudena ja portfelli riskijagamislaenudena. Allutatud laene võib anda finantsvahendajatele nende kapitalstruktuuri tugevdamiseks, et pakkuda abikõblikele ettevõtjatele täiendavat rahastamist. Portfelli riskijagamislaenu on mõeldud laenu andmiseks sellistele finantsvahendajatele, kes kohustuvad kaasrahastama abikõblikele ettevõtjatele antavate uute laenude või liisingute portfelli teatava kaasrahastamismäärani koos portfelli krediidiriski laenu- või liisingupõhise jagamisega. Mõlemad juhul tegutseb finantsvahendaja abikõblikesse ettevõtjatesse investeerimisel kaasinvestorina, kuid talle saab osaks eeliskohtlemine võrreldes riikliku investori või laenuandjaga, sest instrumendiga vähendatakse tema riskipositsiooni seoses aluseks olevast laenuportfelliga tuleneva krediidiriskiga.
116. Üldiselt võib öelda, et kui instrumendi riskimaandamise omadused lubavad riiklikul investoril või laenuandjal asjaomase laenuportfelli puhul võtta esimese järjekoha kahju positsioon, mis ületab üldises grupierandi määrukses sätestatud ülemmäära, võib meetme võtmine olla õigustatud üksnes juhul, kui meede on suunatud eranditult idufirmadele ja VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis, või väga suure turutõrke või muu asjakohase takistuse korral, mis tuleb eelhinnangus selgelt kindlaks teha. Komisjon suhtub soosivalt meetmetesse, millega nähakse ette riikliku investori esimese järjekoha kahju sõnaselge ülemmäär, eelkõige juhul, kui selline ülemmäär ei ole suurem kui 35 %.
117. Portfelli riskijagamise laenuinstrumentidega tuleks tagada, et valitud finantsvahendaja suhtes kehtib märkimisväärne kaasinvesteeringu määr. See nõue loetakse täidetuks juhul, kui asjaomane määr on vähemalt 30 % aluseks oleva laenuportfelli väärtusest.

c) *Rahastamata võlainstrumentid: garantiid*

118. Riskifinantseerimismeede võib hõlmata garantiide või edasigarantiide andmist finantsvahendajatele või garantiide andmist lõplikele abisaajatele või nende mõlema kombinatsiooni. Garantiiga hõlmatud abikõblikud tehingud peavad olema riskifinantseerimiseks algatatud uued abikõblikud laenu tehingud, sealhulgas liisinguinstrumentid, samuti kvaasiomakapitali investeerimisinstrumentid, kuid mitte omakapitaliinstrumentid.
119. Garantiisid tuleks anda portfelli põhisel. Finantsvahendajad võivad välja valida tehingud, mida nad soovivad lisada garantiiga kaetud portfelli, tingimusel et portfelli lisatud tehingud vastavad riskifinantseerimismeetmes kindlaks määratud abikõblikkuse kriteeriumidele. Garantiisid tuleks pakkuda sellise määraga, millega on tagatud asjakohane finantsvahendajate riski ja tulu jagamise tase. Garantiimäär võib olla üldise grupierandi määrukses artiklis 21 sätestatud ülemmäärast kõrgem eelkõige nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja eelhinnangu järeldustest tulenevalt, kuid see ei tohi ületada 90 %. See võib olla nii näiteks garantiide puhul, mis on antud laenudele või kvaasiomakapitali investeeringutele, mis on mõeldud idufirmadele või VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis.
120. Ülemmääraga garantiide puhul peaks piirmäär põhimõtteliselt katma ainult oodatavat kahjumit. Juhul kui piirmäär katab ka ootamatut kahjumit, peaks viimane olema hinnastatud sellisel tasemel, mis kajastab täiendavat riskikatet. Piirmäär ei tohiks üldjuhul olla suurem kui 35 %. Ülemmäärata garantiisid (garantiid, mille puhul on kindlaks määratud garantiimäär, kuid mitte piirmäär) võib pakkuda nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ning need peavad olema hinnastatud nii, et need kajastaksid garantiiga pakutud täiendavat riskikatet.
121. Garantii kestus peaks olema ajaliselt piiratud, tavaliselt kuni kümme aastat, ilma et see mõjutaks garantiiga hõlmatud üksikute võlainstrumentide tähtaega, mis võib olla pikem. Garantiid peab vähendama, kui finantsvahendaja ei lisa konkreetse perioodi jooksul portfelli minimaalset investeeringusummat. Kasutamata summadel peab nõudma kohustistasu. Selleks et motiveerida vahendajaid kokkulepitud mahte saavutama, võib kasutada selliseid meetodeid nagu kohustistasud, päästiksündmused või vahe-eesmärgid.

3.2.3.3. Fiskaalstiimulite asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused

122. Nagu on märgitud punkti 3.2.2.2 alapunktis d, piirdub üldise grupierandi määruse 3. jagu fiskaalstiimulitega, mis on suunatud füüsilisest isikust investoritele. Seetõttu tuleb komisjonile teatada meetmetest, mille puhul kasutatakse fiskaalstiimuleid, et julgustada juriidilisest isikust investoreid pakkuma rahastamist abikõlblikele ettevõtjatele kas otse või kaudselt aktsiate soetamise näol sellises sihtfondis või muud liiki investeerimisvahendites, mis investeerivad sellistesse ettevõtjatesse.
123. Üldjuhul peavad liikmesriikide fiskaalabimeetmed tuginema eelhinnangus turutõrke või muu asjakohase takistuse kohta esitatud järeldustele ning seega peavad liikmesriigid suunama oma instrumendi selgelt kindlaksmääratud abikõlblike ettevõtjate kategooriale.
124. Juriidilisest isikust investoritele võidakse fiskaalstiimuleid pakkuda tulumaksusoodustuste ja/või kapitali kasvutulu ja dividendidega seotud maksusoodustuste, sealhulgas maksukrediitide ja maksetähtaja edasilükkamise kujul. Komisjon on oma juhtumipraktikas pidanud üldiselt asjakohaseks tulumaksusoodustusi, mis hõlmavad konkreetseid ülemmäärasid seoses sellega, kui suurelt osalt investeeritud summast võib investor maksusoodustust taotleda, ning samuti maksusoodustuse summat, mille võib investori maksukohustustest maha arvata. Peale selle võib kapitali kasvutuluga seotud maksukohustuse, mis tekib aktsiate müümisel, edasi lükata, kui see summa reinvesteeringutakse abikõlblikesse investeeringutesse teatava perioodi jooksul, samas võib selliste aktsiate müügiga kaasneva kahjumi maha arvata muudest aktsiatest saadavast kasumist, mida maksustatakse sama maksuga.
125. Üldiselt leiab komisjon, et fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele on asjakohased, kui liikmesriik suudab tõendada, et abikõlblike ettevõtjate valimine toimub hästi struktureeritud investeerimisnõuete kogumi alusel, mis on asjakohase kanali kaudu avaldatud ning milles esitatakse selliste abikõlblike ettevõtjate omadused, kes seisavad silmitsi turutõrkega või muu asjakohase takistusega.
126. Fiskaalmeetmete kavade maksimaalne kehtivusaeg võib olla kümme aastat, ilma et see mõjutaks meetme pikendamise võimalust. Kui liikmesriik teeb ettepaneku pikendada meetme kogukestvust üle kümne aasta (sh varasemad kavad, kui neid on), peab ta tegema uue eelhindamise, hinnates ka kava tõhusust kogu selle rakendamisperioodil.
127. Komisjon võtab oma analüüsis arvesse asjaomase riikliku maksusüsteemi konkreetseid omadusi ja liikmesriigis juba kehtestatud fiskaalstiimuleid, samuti nende stiimulite vastasmõju.
128. Maksueelist peab olema võimalik kasutada kõigil kohaldatavatele kriteeriumidele vastavatel investoritel, diskrimineerimata neid asutamiskoha tõttu. Sellepärast peaksid liikmesriigid tagama asjakohase avalikustamise seoses meetme ulatuse ja tehniliste parameetritega. Need parameetrid peaksid hõlmama asjakohaseid ülempiire ja piirmäärasid, mis määravad kindlaks maksimaalse eelise, mida iga investor võib meetme tulemusel saada, ning samuti maksimaalse investeeringusumma, mille võib konkreetsetesse abikõlblikesse ettevõtjatesse teha.

3.2.3.4. Alternatiivseid kauplemisplatvorme toetavate meetmete puhul kohaldatavad tingimused

129. Seoses alternatiivseid kauplemisplatvorme toetavate abimeetmetega, mis ulatuvad kaugemale üldises grupierandi määruuses sätestatud piiridest, peab platvormihaldur esitama äriplaani, milles näidatakse, et abi saav platvorm suudab muutuda isemajandavaks vähem kui kümne aastaga. Peale selle tuleb teates esitada usutavad stsenaariumid, milles võrreldakse olukordi, millega kaubeldavad ettevõtjad seisaksid silmitsi platvormi puudumisel, et saada juurdepääs vajalikule rahastamisele.
130. Komisjon suhtub soosivalt mitme liikmesriigi loodud ja mitmes liikmesriigis tegutsevatesse alternatiivsetesse kauplemisplatvormidesse, sest need võivad olla eriti tõhusad ja atraktiivsed erainvestorite, eelkõige institutsionaalsete investorite jaoks.
131. Olemasolevate platvormide puhul tuleb platvormi kavandatud äristrateegias näidata, et kuna noteeringuid tehakse stabiilselt vähe ja sellest tulenevalt on puudu likviidsusest, tuleb asjaomast platvormi lühiajaliselt toetada, olenemata selle pikaajalisest elujõulisusest. Komisjon suhtub soosivalt abisse, mida antakse alternatiivse kauplemisplatvormi loomiseks liikmesriigis, kus ühtegi sellist platvormi ei eksisteeri. Kui toetatava alternatiivse kauplemisplatvormi näol on tegemist olemasoleva börsi allplatvormi või tütarettevõtjaga, hindab komisjon eriti tähelepanelikult rahastamispuudujääki, millega selline allplatvorm silmitsi seisaks.

3.2.4. Abi proportsionaalsus

132. Riigiabi peab olema proportsionaalne turutõrke või muu asjakohase takistusega, mille kõrvaldamiseks see on ette nähtud, et täita asjaomased poliitikaeesmärgid. See peab olema üles ehitatud kulutõhusal viisil kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega. Selleks et riskifinantseerimismeedet saaks pidada proportsionaalseks, peab abi seega piirduma rangelt miinimumiga, mis on vajalik turult rahastamise saamiseks, et kõrvaldada turutõrge või muu asjakohane takistus põhjendamatuid eeliseid andmata.
133. Üldjuhul peetakse riskifinantseerimisabi lõplike abisaajate tasandil proportsionaalseks, kui riskifinantseerimisinvesteering abikõlbliku abisaaja kohta ei ületa üldise grupierandi määruse artiklis 21 sätestatud ülemmäära ja vastab käesolevas jaos sätestatud tingimustele. Kui riskifinantseerimismeetmete puhul ületab riskifinantseerimisinvesteering abikõlbliku abisaaja kohta üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäära, peab suurem riskifinantseerimisinvesteering abisaaja kohta olema lisaks proportsionaalne eelhinnangus kvantifitseeritud rahastamispuudujäägiga (vt punkt 64).
134. Investorite tasandil peab abi piirduma miinimumsummaga, mis on vajalik erakapitali ligimeelitamiseks, et saavutada minimaalne nõutav erasektori rahaliste vahendite finantsvõimendus ja kõrvaldada turutõrge või muu asjakohane takistus.

3.2.4.1. Finantsinstrumentide puhul kohaldatavad tingimused

135. Finantsvahendajad peavad valima abikõlblikud lõplikud abisaajad äriiselt usaldusväärse investeerimisstrateegia (vt punkt 70) ja elujõulise äriplaani alusel, mis õigustavad pakutava riskifinantseerimise summat. Need elemendid on täiendavad kaitsemeetmed, millega tagada abi vajalikkus ja proportsionaalsus.
136. Meetmega tuleb tagada tasakaal eelistingimuste – mida finantsinstrumendiga pakutakse erasektori rahaliste vahendite finantsvõimenduse maksimeerimiseks ja kindlakstehtud turutõrke või muu asjakohase takistuse kõrvaldamiseks – ning vajaduse vahel tagada, et instrumendiga oleks võimalik teenida piisavalt finantstulu, et säiliks meetme elujõuline toimimine.
137. Stiimulite konkreetne laad ja maht tuleb kindlaks määrata avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikumenetluse käigus, mille raames kutsutakse finantsvahendajaid ning fondivalitsejaid ja investoreid üles esitama konkureerivaid pakkumusi.

Õiglase tulumäär

138. Komisjon leiab, et kui mis tahes asümmeetrilised riskiga kohandatud tulud või kahjumi jagamise kord määratakse kindlaks sellise menetluse tulemusena, siis tuleb finantsinstrumenti pidada proportsionaalseks ja õiglast tulumäära peegeldavaks. Kui fondivalitsejad valitakse avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetlusega, mille raames peavad taotlejad valikumenetluse osana tutvustama oma investoribaasi, siis leitakse, et erainvestorite valimine toimub nõuetekohaselt.
139. Juhul kui riiklik fond kaasinvesteerib koos tehingupõhiselt osalevate erainvestoritega, tuleks iga tehinguga seoses valida erainvestorid eraldi konkureeriva menetluse raames, mis on ka eelistatud viis õiglase tulumäära väljaselgitamiseks.
140. Juhul kui erainvestoreid ei valita nõuetekohase valikumenetluse raames (nt kuna valikumenetlus on osutunud ebatõhusaks või ebaõnnestunuks), siis investoritele ülemäärase hüvitise pakkumise vältimiseks peab õiglase tulumäära kindlaks määrama sõltumatu ekspert, lähtudes turu võrdlusnäitajate ja tururiski analüüsist, mis põhineb sellisel üldtunnustatud standardmeetodil nagu diskonteeritud rahavoogude väärtuse hindamise meetod. Sõltumatu ekspert peab selle põhjal arvutama õiglase tulumäära miinimumtaseme ja lisama sellele asjakohase riskimarginaali.

141. Punktis 140 kirjeldatud olukorras peavad sõltumatu eksperdi ametisse nimetamiseks olema kehtestatud asjakohased eeskirjad. Eksperdil peab olema vähemalt litsents sellise nõu andmiseks ning ta peab olema registreeritud asjakohastes kutseühendustes, järgima selliste ühenduste väljastatud deontoloogilisi ja kutsealaseid eeskirju, olema sõltumatu ja vastutama oma eksperdiarvamuse õigsuse eest. Põhimõtteliselt tuleb sõltumatud eksperdid valida avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikumenetluse abil. Sama abi andev asutus ei tohi õiglase tulumäära väljaselgitamiseks seoses riskifinantseerimisabi meetmetega kasutada sama sõltumatu eksperdi teenuseid teist korda kolme aasta jooksul.
142. Eeltoodut silmas pidades võib meede sisaldada erinevaid asümmeetrilist kasumijagamist hõlmavaid ja asümmeetriliselt ajastatud riiklikke või erasektori investeringuid, kui oodatav riskiga kohandatud tulu on erainvestori puhul piiratud õiglase tulumääraga.
- Finantsvahendajate või nende valitsejate valimine ja tasu*
143. Üldjuhul leiab komisjon, et liikmesriigi ning finantsvahendajate või vajaduse korral nende valitsejate huvide majanduslik tasakaalustamine võib abi vähendada. Huvid peavad olema kooskõlas nii konkreetsete poliitikaeesmärkide täitmiseks kui ka instrumenti tehtud riikliku investeeringu finantsedukuse tagamiseks.
144. Finantsvahendaja või fondivalitseja võib kaasinvesteerida koos liikmesriigiga, tingimusel et sellise kaasinvesteeringu tingimustega on välistatud mis tahes potentsiaalne huvide konflikt. Selline kaasinvesteering võib stimuleerida valitsejat kooskõlastama oma investeeringisotsuseid kindlaksmääratud poliitikaeesmärkidega. Üks valikukriteerium võib olla fondivalitseja suutlikkus investeerida enda vahenditest.
145. Finantsvahendajate või fondivalitsejate – olenevalt riskifinantseerimismeetme liigist – tasu peab hõlmama iga-aastasest valitsemistasu, samuti tulemuspõhiseid stiimuleid, näiteks teenitud intressi.
146. Tasu tulemuspõhine komponent peab olema olulise suurusega ja kujutama endast preemiat finantstulemuste eest, samuti eelnevalt kindlaks määratud konkreetsete poliitikaeesmärkide täitmise eest. Poliitikaga seotud stiimuleid tuleb tasakaalustada finantstulemustega seotud stiimulitega, millega peab olema võimalik tagada nende abikõlblike ettevõtjate tõhus valimine, kellesse investeerida. Peale selle võtab komisjon arvesse võimalikke karistusi, mis on ette nähtud liikmesriigi ja finantsvahendaja vahelise rahastamiskokkuleppega ning mida kohaldatakse juhul, kui seotud poliitikaeesmärke ei täideta.
147. Tulemuspõhiste tasude tase peaks olema põhjendatud asjakohastest turutavadest lähtuvalt. Valitsejatele ei tuleks tasu maksta mitte ainult edukate väljamaksete ja kaasatud erakapitali eest, vaid ka investeeringult suure tulu teenimise eest, näiteks kui tulu või kapitali laekub üle teatava minimaalse tulumäära või taseme ehk tasuvusläve.
148. Koguhaldustasud ei tohi ületada asjaomase finantsinstrumendi rakendamiseks vajalikke tegevus- ja halduskulusid, millele on lisatud mõistlik kasum kooskõlas turutavadega. Tasud ei tohi hõlmata investeerimiskulusid.
149. Kuna finantsvahendajad või vajaduse korral nende valitsejad tuleb valida avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetluse kaudu, võib üldist tasustruktuuri hinnata selle valikumenetluse kohase punktiarvestuse osana ning maksimaalse tasu summa võib kindlaks määrata sellise valiku tulemusel.
150. Volitatud üksuse otsemääramise puhul leiab komisjon, et iga-aastane valitsemistasu peaks alati kajastama võrreldavaid turutavasid ja põhimõtteliselt ei tohiks see moodustada üle 3 % asjaomasesse üksusesse kaasatavast kapitalist, välja arvatud tulemuspõhiste stiimulite puhul.

3.2.4.2. Fiskaalstiimulite puhul kohaldatavad tingimused

151. Koguinvesteering igasse abi saavasse ettevõtjasse ei tohi olla suurem kui üldise grupierandi määruse artiklis 21 kindlaks määratud maksimumsumma, välja arvatud juhul, kui suuremat summat saab põhjendada eelhindamise käigus kindlaks tehtud turutõrkega ja fiskaalinstrument on kõige asjakohasem vahend (vt punkt 3.2.3.3).

152. Maksusoodustuse liigist olenemata peavad abikõblikud aktsiad olema eelhinnangus kindlaks määratud abikõbliku ettevõtja emiteeritud täisriskiga uued lihtaktsiad ning neid peab hoidma vähemalt kolm aastat. Maksusoodustust tohib anda ainult neile investoritele, kes on sõltumatud ettevõtjast, kellesse investeeritakse.
153. Tulumaksusoodustuse puhul võib abikõblikele ettevõtjatele rahalisi vahendeid pakkuv investor saada maksusoodustust kuni mõistliku protsendini investeeritud summast tingimusel, et ei ületata investori kohta enne fiskaalmeedet välja selgitatud maksimaalset tulumaksukohustust. Komisjon leiab, et mõistlik on seada maksusoodustuse ülemmääraks 30 % investeeritud summast. Aktsiate müügist tuleneva kahju võib tulumaksuga tasaarveldada.
154. Dividendidega seotud maksusoodustuse puhul võib kvalifitseeruvate aktsiatega seotud mis tahes dividendi täiel määral tulumaksuga maksustatavast tulust maha arvata.
155. Samamoodi võib kapitali kasvutuluga seotud maksusoodustuse puhul maksustatavast kapitali kasvutulust täielikult maha arvata mis tahes tulu, mis on saadud kvalifitseeruvate aktsiate müügist. Lisaks sellele võib kapitali kasvutuluga seotud maksukohustuse kvalifitseeruvate aktsiate müügi korral edasi lükata, kui see summa reinvesteeritakse uutesse kvalifitseeruvatesse aktsiatesse ühe aasta jooksul.

3.2.4.3. Alternatiivsete kauplemisplatvormide puhul kohaldatavad tingimused

156. Selleks et oleks võimalik nõuetekohaselt analüüsida alternatiivse kauplemisplatvormi haldurile antava abi proportsionaalsust, võib riigiabist katta kuni 50 % sellise platvormi loomisega seotud investeerimiskuludest.
157. Juriidilisest isikust investoritele antavate fiskaalstiimulitega seoses hindab komisjon meetme proportsionaalsust lähtuvalt tingimustest, mis on punktis 3.2.4.2 fiskaalstiimulite jaoks ette nähtud.

3.2.4.4. Kumulatsioon

158. Riskifinantseerimisabi võib kumuleerida mis tahes muu riigiabimeetmega, mille puhul on abikõblikud kulud võimalik kindlaks teha.
159. Riskifinantseerimisabi võib kumuleerida muude riigiabimeetmetega, mille puhul ei ole abikõblikke kulusid võimalik kindlaks teha, või vähese tähtsusega abiga kuni kogufinantseerimise kõrgeima asjakohase ülemmääraneni, mis on iga juhtumi konkreetseid asjaolusid arvesse võttes kindlaks määratud grupierandi määrusega või komisjoni vastu võetud otsusega.
160. Liidu rahalised vahendid, mida keskselt haldavad liidu institutsioonid, asutused, ühissettevõtted või muud organid ja mis ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all, ei kujuta endast riigiabi. Selliste liidu rahaliste vahendite kombineerimisel riigiabiga ei tohi sama investeringuga seoses antud riikliku rahastamise kogusumma ületada kohaldatavates liidu õigusnormides sätestatud soodsaimat rahastamismäära.

3.2.5. Põhjendamatu negatiivse mõju vältimine, mida riskifinantseerimisabi võib konkurentsile ja kaubandusele avaldada

161. Selleks et abi oleks siseturuga kokkusobiv, peab abimeetme negatiivne mõju, st selle konkurentsi moonutav mõju ja mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele olema piiratud ning ei tohi abi positiivset mõju üles kaaluda määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

3.2.5.1. Arvesse võetav positiivne mõju

162. Nagu 1. jaos on selgitatud, on idufirmadel ja VKEdel liikmesriikide majanduses jätkuvalt oluline roll nii töökohtade loomise kui ka majanduse dünaamilisuse ja kasvu stimuleerimise seisukohalt. VKEd annavad liidus tööd ligikaudu 100 miljonile inimesele ja nende arvel on üle poole liidu SKPst. Nad on ka liidu konkurentsivõime ja jõukuse ning majandusliku ja tehnoloogilise sõltumatuse pant ning aitavad tugevdada Euroopa Liidu vastupanuvõimet välistele vapustustele. Kuid selleks, et VKEd saaksid oma rolli täita ja sellist positiivset mõju avaldada, vajavad nad rahalisi vahendeid. Seepärast on tõhus riskifinantseerimisturg VKEde jaoks äärmiselt oluline, et ettevõtlikel äriühingutel oleks võimalik saada vajalikku rahastust oma arengu igas etapis. Turutõrke või sellise finantseerimise tõhusat toimimist takistava muu asjakohase takistuse esinemisel võib riskifinantseerimisabi olla vajalik, et parandada riskifinantseerimise pakkumist elujõulistele VKEdele alates nende varasest arengujärgust kuni kasvuetaapini (ning teatavatel tingimustel väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele) ja arendada pikemas perspektiivis välja konkurentsivõimeline riskifinantseerimisturg. Seda arvesse võttes on peamine positiivne mõju, mille saavutamiseks riskifinantseerimisabi antakse, asjaomaste ettevõtjate parem juurdepääs rahastamisele.

163. Lisaks võib komisjon riskifinantseerimisabi positiivset mõju hinnates ning seda konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõjuga võrreldes võtta vajaduse korral arvesse asjaolu, et abil on ka muu positiivne mõju peale panuse andmise riskifinantseerimise pakkumisse. Nii võib see olla juhul, kui tehakse kindlaks, et riskifinantseerimisinvesteering aitab lisaks sellele, et see võimaldab ettevõtjatel kasvada või arendada uusi tegevusalasid ning soodustab majanduskasvu, oluliselt kaasa eelkõige digipöördele või üleminekule keskkonnasäästlikule tegevusele, sealhulgas vähese CO²-heitega, kliimaneutraalsele või kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele tegevusele, vastupidavatele väärtusahelatele või abisaavate piirkondade arengule. Arvessevõetava positiivse mõju hindamisel pöörab komisjon vajadusel erilist tähelepanu keskkonnasäästliku majandustegevuse kriteeriumidele, mis on sätestatud määruse (EL) 2020/852 artiklis 3, sealhulgas põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ või muudele võrreldavatele meetoditele ⁽⁵⁸⁾.
164. Selleks et komisjon saaks nõuetekohaselt hinnata abi eeldatavat positiivset mõju asjaomase tegevuse arengule, peaks liikmesriik seadma selge ja konkreetse eesmärgi (või mitu eesmärki), mis on suunatud turutõrke või eelhindamise käigus kindlaks tehtud muu asjakohase takistuse kõrvaldamisele. Meetme ulatus ja kestus peaksid olema nende eesmärkide täitmiseks piisavad. Peale selle peab liikmesriik kindlaks määrama ka asjakohased tulemusnäitajad, mis põhinevad eelhindamise tulemustel, et komisjon saaks hinnata abi eeldatavat mõju seatud eesmärkide täitmisele. Tulemusnäitajad võivad hõlmata järgmist:
- a) vajalik või kavandatud erasektori investeering;
 - b) eeldatav lõplike abisaajate arv, kellesse investeeritakse, sealhulgas idufirmade ja uute VKEde arv;
 - c) riskifinantseerimismeetme rakendamise ajal ja riskifinantseerimisinvesteeringute tulemusel asutatavate uute ettevõtjate prognoositav arv;
 - d) lõplikest abisaajatest ettevõtjates riskifinantseerimismeetme alusel tehtud esimese riskifinantseerimisinvesteeringu kuupäeva ja sellest investeeringust väljumise vahepeal loodavate töökohtade arv;
 - e) vajaduse korral kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega tehtavate investeeringute osakaal;
 - f) vahe-eesmärgid ja tähtajad, mille jooksul teatavad eelnevalt kindlaks määratud summad või teatav eelnevalt kindlaks määratud protsendiline osa eelarvest tuleb investeerida;
 - g) tulu või tootlus, mille teenimist investeeringult oodatakse;
 - h) vajaduse korral patenditaotlused, mille lõplikud abisaajad esitavad riskifinantseerimismeetme rakendamise ajal;
 - i) vajaduse korral kriitilise tähtsuse tarneahelate (nt tervishoiu-, elektroonika-, kosmose-, kahesuguse kasutusega kaupade ja kaitsesektori) vastupanuvõime tugevdamine ning tehnoloogia arengu edendamine.
165. Punktis 164 nimetatud näitajad on asjakohased tõendamaks, et riskifinantseerimisabil on eeldatavalt positiivne mõju kooskõlas seatud eesmärkidega. Eelkõige võimaldavad need näitajad hinnata meetme tõhusust ja finantsvahendaja poolt valikumenetluse raames koostatud investeerimisstrateegiate paikapidavust.
166. Kui riskifinantseerimisemeedet kasutatakse osaliselt või täielikult selliste ettevõtjate toetamiseks, keda on hiljuti tunnustatud/auhinnatud kooskõlas algatuse CASSINI meetmetes kehtestatud kriteeriumidega või kellele Euroopa Innovatsiooninõukogu on hiljuti andnud kvaliteedimärgise, või Euroopa Innovatsiooninõukogu fondiga kaasinvesteeringute tegemiseks või programmiga „Accelerator“ ⁽⁵⁹⁾ seotud jätkuinvesteeringute tegemiseks, võib komisjon aktsepteerida, et liikmesriik kasutab samu tulemusnäitajaid, mida kasutab vastavalt CASSINI või Euroopa Innovatsiooninõukogu.

3.2.5.2. Arvesse võetav negatiivne mõju

167. Riigiabimeede peab olema kavandatud selliselt, et sellega piiratakse konkurentsi ja kaubanduse moonutamist siseturul. Riskifinantseerimisemeetmete puhul tuleb potentsiaalset negatiivset mõju hinnata igal tasandil, kus abi olemasolu on võimalik: investorite, finantsvahendajate ja nende valitsejate ning lõplike abisaajate tasandil.

⁽⁵⁸⁾ Nõukogu heakskiidetud taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmetega identsete meetmete puhul loetakse see tingimus täidetuks, sest nende kooskõla olulise kahju ärahoidmise põhimõttega on juba kontrollitud.

⁽⁵⁹⁾ Kooskõlas määruse (EL) 2021/695 artikliga 48 (vt joonealune märkus nr 26).

168. Selleks et komisjonil oleks võimalik hinnata meetme tõenäolist negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele, võib liikmesriik esitada mis tahes tema käsutuses oleva uuringu ning muud asjakohased tõendid, näiteks järeelhinnangud, mis on koostatud samaladsete kavade jaoks seoses abikõlblike ettevõtjate, rahastamisstruktuuride või ülesehitusparameetrite ja geograafilise piirkonnaga.
169. Riskifinantseerimisturu tasandil võib riigiabi pakkumine põhjustada erainvestorite väljatõrjumise. See võib vähendada erainvestorite motivatsiooni rahastada abikõlblikke ettevõtjaid ja mõjutada neid ootama, kuni riik annab abi asjaomaste investeeringute tegemiseks. Selline risk muutub seda asjakohasemaks, mida suurem on lõplikele abisaajatele pakutav kogurahastamine, mida suuremad on need abi saavad ettevõtjad ning mida hilisemas arenguetapis nad on, sest erasektori rahalised vahendid muutuvad nende asjaolude süvenedes aina rohkem kättesaadavaks. Peale selle ei tohiks riigiabiga asendada investeeringutega kaasnevat tavapärast äririski, mille investorid oleksid võtnud isegi riigiabi puudumise korral. Kui aga turutõrge või muu asjakohane takistus on nõuetekohaselt kindlaks määratud, on vähem tõenäoline, et riskifinantseerimismeede toob kaasa sellise väljatõrjumise.
170. Finantsvahendajate tasandil võib abil olla konkurentsi moonutav mõju, sest sellega suurendatakse vahendaja turujõudu või aidatakse seda säilitada, näiteks konkreetse piirkonna turul. Isegi kui abi finantsvahendaja turujõudu otseselt ei suurenda, võib see teha seda kaudselt, heidutades olemasolevaid konkurente laienemast, ajendades neid väljuma või hoides ära uute konkurentide sisenemise.
171. Riskifinantseerimismeetmed peavad olema suunatud kasvule orienteeritud ettevõtjatele, kes ei suuda erasektorist saada piisaval hulgal rahastamist, kuid kes riigiabimeetme kohast riskifinantseerimist saades võivad muutuda elujõulisteks. Kui aga meetmega nähakse ette riikliku fondi loomine, ent selle fondi investeerimisstrateegia ei tõenda piisavalt abikõlblike ettevõtjate potentsiaalset elujõulisust, ei vasta see meede tõenäoliselt tasakaalustatuse kriteeriumile (vt punkt 3.2.5.3), sest sellisel juhul võib riskifinantseerimisinvesteeringu näol olla pigem tegemist toetusega.
172. Üldise grupierandi määruse artiklis 21 esitatud tingimused, mis käsitlevad ärijuhtimist ja kasumi teenimisele orienteeritud otsustusprotsessi, on väga olulised selle tagamiseks, et lõplikest abisaajatest ettevõtjate valimine põhineb ärioloogikal. Seetõttu võtab komisjon neid tingimusi arvesse, kui ta hindab riskifinantseerimismeetmeid vastavalt käesolevatele suunistele, sealhulgas juhul, kui meede on seotud avalik-õiguslike finantsvahendajatega.
173. Selleks et vältida ebatõhusate turustruktuuride säilitamise ohtu, analüüsitakse väikesemahulisi investeerimisfonde, millel on piiratud piirkondlik mõju ja millel puudub asjakohane juhtimiskord. Piirkondlikud riskifinantseerimiskavad ei pruugi alati olla piisava ulatuse ja mahuga tulenevalt mitmekesistamise puudumisest, mis on seotud asjaoluga, et selliste abikõlblike ettevõtjate arv, kellesse investeerida, võib olla väike; see võib vähendada kõnealuste fondide tõhusust ning tulemuseks võib olla abi andmine vähem elujõulistele ettevõtjatele. Sellistel juhtudel võivad investeeringud moonutada konkurentsi ja anda põhjendamatu eelise teatavatele ettevõtjatele.
174. Lõplike abisaajate tasandil võib meetmel olla konkurentsi moonutav mõju tooteturudel, kus need ettevõtjad konkureerivad. Näiteks võib meede moonutada konkurentsi, kui see on suunatud kehvade tulemustega sektorites tegutsevatele ettevõtjatele. Riigiabist ajendatud märkimisväärne tootmisvõimsuse laiendamine kehvade tulemustega turul võib eelkõige põhjendamatult moonutada konkurentsi, sest liigse tootmisvõimsuse loomise või säilitamisega võib kaasneda surve kasumimarginaalile ja konkurentide investeeringute vähendamine või isegi konkurentide turult lahkumine. See võib ka takistada ettevõtjate turuletulekut. Selle tulemuseks on ebatõhusad turustruktuurid, mis on pikas perspektiivis kahjulikud ka tarbijatele. Kui turg sihtsektorites kasvab, on tavaliselt vähem põhjust karta, et abi mõjutab negatiivselt dünaamilisi stiimuleid või takistab põhjendamatult turule sisenemist või sealt väljumist. Komisjoni arvates on selliste moonutuste oht märkimisväärne siis, kui riskifinantseerimismeede on sektorispetsiifiline või kui sellega antakse teatavatele sektoritele eelis muude sektorite ees. Sellisel juhul analüüsib komisjon asjaomase sektori tootmisvõimsuse taset, võttes arvesse potentsiaalset nõudlust. Selleks et komisjon saaks sellist hindamist teha, peab liikmesriik oma teates märkima, kas riskifinantseerimismeede on sektorispetsiifiline või antakse sellega teatavatele sektoritele eelis muude sektorite ees.

175. Komisjon hindab ka tegevuse üleviimise mis tahes võimalikku negatiivset mõju, kuna see võib mõjutada konkurentsile ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Sellega seoses analüüsib komisjon, kas piirkondlikud fondid võivad soodustada tegevuse üleviimist siseturul. Kui finantsvahendaja tegevus on suunatud abi mittesaanud piirkonnale, mis piirneb abi saanud piirkonnaga, või sellisele piirkonnale, kus piirkondliku abi osakaal on suurem võrreldes sihtpiirkonnaga, on sellise konkurentsimoontonuse oht suurem. Piirkondlikul riskifinantseerimismeetmel, mis on suunatud ainult teatavatele sektoritele, võib samuti olla negatiivne tegevuse üleviimisega seotud mõju.
176. Lisaks võib komisjon konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju hindamisel võtta vajaduse korral arvesse toetatava tegevuse negatiivset välismõju, kui selline välismõju kahjustab konkurentsile ja liikmesriikidevahelist kaubandust määral, mis on vastuolus ühiste huvidega, tekitades või süvendades turu ebatõhusust ⁽⁶⁰⁾.

3.2.5.3. Abi positiivse ja negatiivse mõju võrdlemine

177. Oma analüüsi viimase etapina võrdleb komisjon abimeetme kindlakstehtud negatiivset mõju, mis seisneb konkurentsile moonutamises ja liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamises, abi positiivse mõjuga ning teeb järelduse, et abimeede on siseturuga kokkusobiv, ainult juhul, kui positiivne mõju kaalub üles negatiivse mõju.
178. Nagu on kirjeldatud 4. jaos, võib teatavat liiki abikavade suhtes kehtestada täiendavalt nende kogumõju järelhindamise nõude. Sellisel juhul võib komisjon kavade kestust piirata, andes võimaluse nende pikendamisest hiljem uuesti teatada.

3.2.6. Läbipaistvus

179. Täiendava kaitsemeetmena põhjendamatute konkurentsimoontonuste vastu peab liikmesriikidel, komisjonil, ettevõtjatel ja üldsusel olema võimalik hõlpsasti juurde pääseda kõigile asjakohastele dokumentidele ja kogu asjakohasele teabele nende dokumentide alusel antud abi kohta.
180. Liikmesriigid peavad avaldama komisjoni läbipaistvusmoodulis ⁽⁶¹⁾ või ülevaatlikul riigiabi veebisaidil riiklikul või piirkondlikul tasandil järgmise teabe:
- a) üksikabi andmiseks vastu võetud otsuse või heakskiidetud abikava ja selle rakendussätete täistekst või link sellele;
 - b) teave iga suurema kui 100 000 euro suuruse üksikabi andmise kohta, nagu on sätestatud käesolevate suuniste lisas.
181. Liikmesriigid peavad looma ülevaatliku riigiabi veebisaidi, nagu on osutatud punktis 180, ning neil tuleb esitada teave sellisel viisil, et sellele oleks lihtne juurde pääseda. Teave tuleb avaldada omandiõiguseta (näiteks CSV- või XML-vormingus) tabeli vormis, mis võimaldab tõhusalt andmeid otsida, neist väljavõtteid teha, neid alla laadida ja hõlpsalt internetis avaldada. Üldsusel peab olema võimalik pääseda veebisaidile ligi ilma igasuguste piiranguteta, sh eelneva kasutajana registreerumise nõudeta.
182. Fiskaalstiimulite vormis kavade puhul loetakse punkti 180 alapunktis b sätestatud tingimused täidetuks, kui liikmesriik avaldab nõutava teabe üksikabi summade kohta järgmistes vahemikes (miljonites eurodes):
- 0,1–0,5;
 - 0,5–1;
 - 1–2;
 - 2–5;

⁽⁶⁰⁾ Nii võib see olla ka juhul, kui abi moonutab selliste majandusinstrumentide toimimist, mis on võetud kasutusele kõnealuse negatiivse välismõju arvessevõtmiseks (nt mõjutades liidu heitkogustega kauplemise süsteemi või muu sarnase instrumendi kaudu edastatud hinnasignaale).

⁽⁶¹⁾ Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing, mis on kättesaadav järgmisel veebisaidil: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=et>.

5–10;
10–30;
30–60;
60–100;
100–250;
250 ja rohkem.

183. Punkti 180 alapunktis b osutatud teave tuleb avaldada kuue kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva või fiskaalstiimuli vormis antava abi puhul ühe aasta jooksul pärast maksudeklaratsiooni esitamise kuupäeva⁽⁶²⁾. Ebaseadusliku, kuid hiljem siseturuga kokkusobivaks tunnustatud abi puhul peavad liikmesriigid selle teabe avaldama kuue kuu jooksul pärast kuupäeva, mil komisjon tegi otsuse, millega abi tunnustati siseturuga kokkusobivaks. ELi toimimise lepingus sätestatud riigiabi eeskirjade täitmise tagamise võimaldamiseks tuleb teavet hoida kättesaadavana vähemalt kümme aastat pärast abi andmise kuupäeva.
184. Komisjon avaldab oma veebisaidil lingi punktis 180 osutatud riigiabi veebisaitidele.

4. HINDAMINE

185. Selleks et täiendavalt tagada, et konkurentsi ja kaubanduse moonutamine on piiratud, võib komisjon nõuda teatavate abikavade järelhindamist. Hinnata tuleb kavasid, mille puhul konkurentsi ja kaubanduse moonutamise oht on eriti suur, mis tähendab, et nendega võib kaasneda konkurentsi olulise piiramise või moonutamise oht, kui nende rakendamist õigel ajal läbi ei vaadata.
186. Järelhindamist võib nõuda järgmiste abikavade puhul:
- a) suure eelarvega abikavad;
 - b) piirkondliku mõjuga abikavad;
 - c) kitsa sektoripõhise mõjuga abikavad;
 - d) muudetud abikavad, kui muudatus mõjutab abikõlblikkuse kriteeriume, investeringu summat või ülesehituse finantsparameetreid;
 - e) abikavad, mis sisaldavad uudseid omadusi;
 - f) abikavad, mille puhul komisjon hindamist nõuab, võttes arvesse abikava võimalikku negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele.
187. Igal juhul on alates 1. jaanuarist 2022 nõutav nende kavade järelhindamine, mille puhul riigiabi eelarve või arvestuslik kulu on suurem kui 150 miljonit eurot aastas või 750 miljonit eurot kava kogukestuse jooksul, st asjaomase kava ja sellele eelnenud, sarnast eesmärki ja geograafilist piirkonda hõlmanud kava kestuse jooksul. Võttes arvesse hindamise eesmärki ja selleks, et vältida liikmesriikide ebaproportsionaalset koormamist, nõutakse alates 1. jaanuarist 2022 ainult selliste abikavade järelhindamist, mille kogukestus on pikem kui kolm aastat.
188. Järelhindamise nõudest võib loobuda abikavade puhul, mis vahetult järgnevad sarnast eesmärki ja geograafilist piirkonda hõlmavale kavale, mida on hinnatud ja mille kohta on esitatud komisjoni heakskiidetud hindamiskavale vastav lõplik hindamisaruanne ning mille kohta ei ole tehtud mingeid negatiivseid järeldusi. Kavade, mille lõplik hindamisaruanne ei ole kooskõlas heakskiidetud hindamiskavaga, tuleb viivitamata peatada.

⁽⁶²⁾ Kui puudub ametlik nõue esitada igal aastal deklaratsioon, arvatakse abi andmise kuupäevaks kodeerimise eesmärgil selle aasta 31. detsember, mille jaoks abi anti.

189. Hindamise eesmärk peaks olema kontrollida, kas on täidetud abikava siseturuga kokkusobivuse aluseks olevad eeldused ja tingimused, eelkõige abimeetme vajalikkus ja tõhusus, pidades silmas selle eesmärke. Samuti tuleks selle raames hinnata riskifinantseerimismeetme mõju konkurentsile ja kaubandusele.
190. Abikavade puhul, mida tuleb hinnata (vt punktid 186 ja 187) ja mille kogukestus on üle kolme aasta, peavad liikmesriigid alates 1. jaanuarist 2022 esitama hindamiskava projekti, mis moodustab komisjoni poolt kavale antava hinnangu lahutamatu osa, järgmiselt:
- a) koos abikavaga, kui selle kava alusel antava riigiabi eelarve ületab asjaomasel aastal 150 miljonit eurot või kogu selle kestuse jooksul 750 miljonit eurot;
 - b) 30 tööpäeva jooksul pärast olulist muudatust, mis suurendab kava eelarvet üle 150 miljoni euro mis tahes aastal või üle 750 miljoni euro kava kogukestuse jooksul;
 - c) 30 tööpäeva jooksul pärast mis tahes aasta kohta 150 miljonit eurot ületavate kulutuste kandmist ametlikesse raamatupidamisaruannetesse;
 - d) komisjoni taotluse alusel ja igal juhul enne abikava heakskiitmist, kui kava kuulub mõnda punktis 186 loetletud kategooriasse, olenemata kava raames antava riigiabi eelarvest.
191. Hindamiskava projekt peab olema kooskõlas komisjoni esitatud ühiste metoodiliste põhimõtetega⁽⁶³⁾. Liikmesriigid peavad komisjoni heakskiidetud hindamiskava avaldama.
192. Järelhindamise peab tegema abi andvast asutusest sõltumatu ekspert hindamiskava alusel. Iga hindamise kohta tuleb koostada vähemalt üks vahehindamisaruanne ja üks lõplik hindamisaruanne. Liikmesriigid peavad mõlemad aruanded avaldama.
193. Lõplik hindamisaruanne tuleb esitada komisjonile aegsasti, et hinnata abikava võimalikku pikendamist, ja hiljemalt üheksa kuud enne abikava lõppemist. Seda ajavahemikku võib lühendada kavade puhul, mille suhtes kehtib hindamisnõue kahe viimase rakendamisaasta jooksul. Iga hindamise täpne ulatus ja kord sätestatakse abikava heakskiitmise otsuses. Igast hilisemast samalaadse eesmärgiga abimeetmest teatamisel tuleb kirjeldada, kuidas on hindamise tulemusi arvesse võetud.

5. LÕPPSÄTTED

5.1. Kohaldatavus

194. Komisjon kohaldab käesolevates suunistes sätestatud põhimõtteid, et hinnata sellise riskifinantseerimisabi kokkusobivust siseturuga, millest tuleb teatada ja mida antakse või kavatakse anda alates 1. jaanuarist 2022.
195. Enne 1. jaanuari 2022 ebaseaduslikult antud riskifinantseerimisabi hinnatakse vastavalt abi andmise kuupäeval kehtinud eeskirjadele.
196. Kui riskifinantseerimiskavaga nähakse ette riiklik rahastamine riskifinantseerimise toetamiseks, siis selleks et kaitsta erainvestorite õiguspäraseid ootusi, määratakse eeskirjade kohaldatavus riskifinantseerimismeetme suhtes kindlaks kuupäeva alusel, mil riiklikud rahalised vahendid finantsvahendajatele eraldati, st rahastamiskokkuleppe allkirjastamise kuupäeva alusel.

⁽⁶³⁾ Komisjoni talituste töödokument „Riigiabi hindamise ühine metoodika“ (SWD(2014) 179 final, 28. mai 2014).

5.2. *Asjakohased meetmed*

197. Komisjon on seisukohal, et käesolevate suuniste rakendamine toob kaasa teatavad muudatused riskifinantseerimisabi hindamise põhimõtetes liidus. Neil põhjustel teeb komisjon liikmesriikidele ettepaneku võtta vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 1 järgmised asjakohased meetmed:
- vajaduse korral peaksid liikmesriigid kuue kuu jooksul pärast käesolevate suuniste avaldamist muutma oma olemasolevaid riskifinantseerimisabi kavasad, et viia need suunistega kooskõlla;
 - liikmesriikidel palutakse esitada kahe kuu jooksul pärast käesolevate suuniste avaldamist oma sõnaselge tingimusteta nõusolek kavandatud meetmetega. Kui liikmesriik ei vasta, siis eeldab komisjon, et asjaomane liikmesriik ei ole kavandatud meetmetega nõus.
198. Erainvestorite õiguspäraste ootuste kaitsmiseks ei pea liikmesriigid võtma asjakohaseid meetmeid seoses VKEdele antava riskifinantseerimisabi kavadega, kui riiklikud rahalised vahendid eraldati finantsvahendajatele, st rahastamiskokkuleppe allkirjastati enne käesolevate suuniste avaldamise kuupäeva ja kõik rahastamiskokkuleppes sätestatud tingimused jäävad samaks. Need finantsvahendajad võivad jätkata oma tegevust ja investeerimist vastavalt oma esialgsele investeerimisstrateegiale kuni rahastamiskokkuleppes sätestatud kehtivusaja lõpuni.

5.3. *Aruandlus ja järelevalve*

199. Kooskõlas nõukogu määrusega (EL) 2015/1589⁽⁶⁴⁾ ja komisjoni määrusega (EÜ) nr 794/2004⁽⁶⁵⁾ peavad liikmesriigid esitama komisjonile igal aastal aruanded.
200. Liikmesriigid peavad säilitama üksikasjalikud dokumendid kõigi abimeetmete kohta. Need dokumendid peavad sisaldama kogu teavet, mis on vajalik selleks, et kindlaks teha, kas abikõlblikkust ja maksimaalset investeringut käsitlevad tingimused on täidetud. Neid dokumente tuleb säilitada kümme aastat alates abi andmise kuupäevast ning need tuleb esitada nõudmise korral komisjonile. Fiskaalstiimuleid pakkuvate abimeetmete korral, mille raames antakse maksualast abi automaatselt, näiteks abisaajate deklaratsioonide alusel, ning mille puhul eelnevalt ei kontrollita, et kõik siseturuga kokkusobivuse tingimused on iga abisaaja puhul täidetud, peavad liikmesriigid regulaarselt vähemalt tagantjärele ja valimi põhjal kontrollima, et kõik siseturuga kokkusobivuse tingimused on täidetud, ja tegema vajalikud järeldused. Liikmesriigid peavad säilitama kontrollide üksikasjalikke protokolle vähemalt kümme aastat alates kontrolli toimumise kuupäevast.

5.4. *Läbivaatamine*

201. Komisjon võib käesolevad suunised igal ajal läbi vaadata või neid muuta, kui see peaks osutama vajalikuks seoses liidu konkurentsipoliitikaga või vajadusega võtta arvesse liidu poliitikat, rahvusvahelisi kohustusi ja turumuutusi või mis tahes muudel põhjendatud juhtudel.

⁽⁶⁴⁾ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 248, 24.9.2015, lk 9).

⁽⁶⁵⁾ Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

LISA

Läbipaistvusteave

Punkti 180 alapunktis b nimetatud teave üksikabi kohta on järgmine:

- abisaaja isik ⁽¹⁾:
 - nimi;
 - abisaaja tunnus;
- abi saava ettevõtja liik taotluse esitamise ajal:
 - VKE;
 - suurettevõtja;
- piirkond, kus abisaaja asub (NUTS 2. tasand või madalam);
- asjaomase abi puhul abisaaja peamine tegevussektor või -ala, mis on kindlaks määratud NACE rühma alusel (kolmest numbrist koosnev kood) ⁽²⁾;
- abi element (täissumma omavääringus);
- kui see erineb abi elemendist, siis abi nominaalsumma, väljendatuna omavääringus täissummana ⁽³⁾;
- abimeede ⁽⁴⁾:
 - toetus / intressitoetus / võla mahakandmine;
 - laen / tagasimakstavad ettemaksud / tagasimakstav toetus;
 - garantii;
 - maksusoodustus või -vabastus;
 - riskifinantseerimine;
 - muu (täpsustada);
- abi andmise kuupäev ja avaldamiskuupäev;
- abi eesmärk;
- abi andev ametiasutus (andvad ametiasutused);
- vajaduse korral volitatud üksuse nimi ja valitud finantsvahendajate nimed;
- abimeetme viide ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Välja arvatud ärisaladused ja muu konfidentsiaalne teave nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja komisjoni nõusoleku korral (komisjoni 1. detsembri 2003. aasta teatis ametisaladuste kohta riigiabi otsustes (K(2003) 4582), ELT C 297, 9.12.2003, lk 6).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1893/2006, millega kehtestatakse majanduse tegevusalade statistiline klassifikaator NACE Revision 2 ning muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3037/90 ja teatavaid EÜ määrusi, mis käsitlevad konkreetseid statistikavaldkondi (ELT L 393, 30.12.2006, lk 1).

⁽³⁾ Brutotoetusekvivalent või vajaduse korral investeeringu summa. Tegevusabi puhul võib esitada aastase abisumma abisaaja kohta. Maksustamiskavade puhul võib selle summa esitada punktis 182 kindlaksmääratud vahemikena. Avaldada tuleb maksimaalselt lubatav maksusoodustus, mitte igal aastal mahaarvatav summa (nt maksukrediidi puhul avaldatakse pigem maksimaalselt lubatav maksukrediit, mitte tegelik summa, mis võib sõltuda maksustatavast tulust ja olla igal aastal erinev).

⁽⁴⁾ Kui abi antakse mitme abimeetme kaudu, tuleb esitada abisumma iga meetme kohta eraldi.

⁽⁵⁾ Selle annab komisjon punktis 2.2 osutatud teavitamismenetluse alusel.